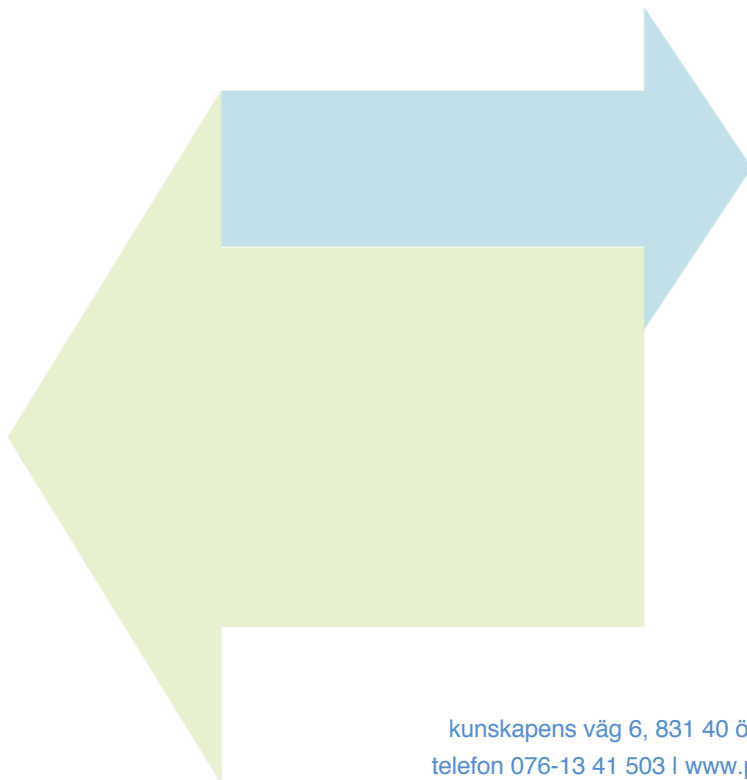

Samhällsekonomisk utvärdering

Projekt Hela Vägen

På uppdrag av Investera Mittsverige AB (svb)

Östersund 2018-12-21

Innehåll

INNEHÅLL	2
SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	10
BAKGRUND	10
PAYOFFS UPPDRAG	10
PROJEKT HELA VÄGEN	10
PROJEKTETS KLASSIFICERING	11
RAPPORTENS STRUKTUR	12
UNDERLAGET FÖR VÅRA BERÄKNINGAR	12
REDOVISNING AV OLIKA NYCKELTAL	12
KÄNSLIGHETSANALYSER	12
AVGRÄNSNINGAR, ANTAGANDEN OCH REPRESENTATIVITET	13
EKONOMISKA BERÄKNINGAR	14
SAMHÄLLSEKONOMISK POTENTIAL OCH VERKNINGSGRAD	14
INTÄKTER FÖR GRUPPEN OM 67 DELTAGARE, KORT SIKT	16
KOSTNAD	19
RESULTAT/LÖNSAMHET FÖR GRUPPEN OM 67 DELTAGARE	20
KÄNSLIGHETSANALYSER	22
JÄMFÖRELSE MED VÅR DATABAS	22
SAMMANFATTNING AV DE EKONOMISKA BERÄKNINGARNA FÖR SAMHÄLLET	24
SLUTSATSER, ANALYS OCH REKOMMENDATIONER	25
BAKGRUND	25
PROJEKT HELA VÄGEN SKAPAR SAMHÄLLSNYTTA	25
SAMHÄLLSEKONOMISK UTVÄRDERING SYNLIGGÖR DEN EKONOMISKA NYTTAN	26
PROJEKTETS STRATEGISKA OCH LÅNGSIKTIGA VÄRDE	27
AVSLUTANDE REKOMMENDATIONER	29
BILAGOR	30
BILAGA 1 (REDOVISAT AV PROJEKTÄGAREN)	31
BAKGRUND TILL ATT PROJEKTET STARTADES	31
PROJEKTÄGARE	31
PROJEKTPARTER	31
PROJEKTGRUPPENS SAMMANSÄTTNING OCH KOMPETENS	31
STYRGRUPPENS SAMMANSÄTTNING OCH UPPGIFT	31
EXTERN SAMARBETSPARTNERS OCH INTRESSEENTER?	31
PROJEKTKOSTNADER OCH FINANSIERING	32
PROJEKTETS SYFTE	32
PROJEKTETS MÅL	32
MÅLGRUPP	32
PROJEKTTID	32
ARBETSFORMER OCH METODIK	32

HAR SYFTET FÖLJTS?	33
VAD HAR PROJEKTET RESULTERAT I?	33
BESKRIV FÖRBÄTTRINGS- OCH FRAMGÅNGSFAKTORER	33
TYPFALL	34
PROJEKTET RELATIVT ETT LÄRANDE, STRATEGISKT OCH STRUKTURELLT PERSPEKTIV	35
IMPLEMENTERING	36
PROJEKTETS SAMARBETE MED ANDRA PROJEKT	36
ÖVRIGA KOMMENTARER	36
BILAGA 2.	38
BILAGA 3.	39

Sammanfattning

Projekt Hela Vägen - samhällsekonomisk utvärdering

Payoff har fått i uppdrag av Investera Mittsverige AB (svb) att utvärdera projekt Hela Vägen. Investera Mittsverige AB (svb) är projektägare och projektparter är Arbetsförmedlingen och Arbetsmarknadsenheterna i kommunerna Sundsvall, Timrå, Härnösand och Ånge. Ytterligare samarbetspart är den ideella föreningen Vi Kan, ett arbetsgivarnätverk som finns i regionen, med koncentration i Sundsvallsområdet.

Projektet finansieras av Europeiska Socialfonden och genom nedlagd arbetstid och deltagarersättningar från Arbetsförmedlingen och medverkande kommuner. Projektet riktar sig till individer i arbetsför ålder med en bakgrund som arbetslösa, långtidssjukskrivna, nyanlända och/eller har en funktionsnedsättning. Projektet riktade sig ursprungligen till en målgrupp som var matchningsbara och närmare arbetsmarknaden. Den gynnsamma konjunkturen på arbetsmarknaden under projekttiden medförde emellertid att projektet fick ta emot en målgrupp som stod betydligt längre ifrån arbetsmarknaden än vad som var tänkt när ansökan skrevs för att nå upp i planerat deltagarantal.

Projektet genomförs under tiden 2016-02-01 – 2019-01-31.

Resultatet för projektet ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är att det skapar intäkter som på sikt ligger klart högre än projektkostnaderna, vilket gör att projektet har en relativt kort återbetalningstid på åtta månader. Detta är klart bättre än våra jämförbara projekt och indikerar att projektet varit effektivt sett ur ett ekonomiskt perspektiv och skapat samhällsnytta.

Av parterna är det staten som har den största ekonomiska fördelen av projektet, fram för allt kopplat till ökade intäkter i sociala avgifter och indirekta skatter men också beroende av minskade utbetalningar från Försäkringskassan i efterläget. Även kommunerna har ökade inkomster och ökade skatteintäkter. Den största direkta effekten för kommunerna är minskade kostnader genom att utbetalningarna av försörjningsstöd är lägre. Regionen har även ökade skatteintäkter genom projektets resultat för deltagarna.

Totalt sett har projektet skapat intäkter även för staten genom Försäkringskassans minskade kostnader. Skatteintäkter och sociala avgifter har även tillkommit staten. För Arbetsförmedlingen har kostnaderna ökat genom att de i sitt arbetsmarknadsuppdrag subventionerar flera individers anställningar och deltagar med arbetsinsatser i projektet.

Enligt vår uppfattning är det största möjliga framtida värdet av projektet att det i vissa delar avses att implementeras genom ett fortsatt samarbete mellan arbetsgivarnätverket Vi Kan och parterna den ideella föreningen EQ Kultur, Investera Mittsverige AB (svb) samt Restaurang Bibliotequet. Parterna har avtal som reglerar fortsatt samverkan med Arbetsförmedlingen. Det är dock oklart vilken roll som kommunerna kommer att ha i fortsättningen efter att projektet avslutats.

Ur ett strategiskt och strukturellt perspektiv är ett förändrat arbetssätt, utvecklad samverkan och nya arbetsformer den faktiskt största skillnaden som åstadkoms av en social satsning. Effektivare arbetsformer som dessutom gör nytta för målgruppen innebär i sig samhällsekonomiska effekter, som i ett långsiktigt perspektiv skapar kortare ledtider för handläggning, överbryggar organisatoriska ”stuprör och gråzoner” samt skapar bättre förutsättningar för målgruppen vad gäller hälsa, livs- och sociala villkor.

För att säkra vår framtida välfärd behövs fler sociala investeringar och satsningar, som dels utvecklar en effektivare samverkan och handläggning, dels gör att fler i utanförskap varaktigt kommer i egenförsörjning. Genom att projektägaren i detta fall har sin bas i näringslivet, så visar projekt Hela Vägen på nya vägar för samverkan där offentliga sektorn får möjligheter och stöd för att jobba effektivare med arbetsmarknadssatsningar och har ”närmare” till både praktik och arbetstillfällen.

Utvärderingens ekonomiska resultat

Under denna rubrik redovisas de ekonomiska resultaten i korthet. För utförligare presentation och redovisningar se avsnitten *Ekonomisk beräkning* samt *Slutsatser, analys och rekommendationer*.

Insatsens ekonomiska utfall har beräknats utifrån två tidshorisonter, kort sikt (ett år) och medellång sikt (fem år). Beräkningarna på fem år är en prognos som helt och hållet bygger på att utfallet efter ett år håller i sig oförändrat de kommande fyra åren.

Beräkningarna utgår från de 67 deltagare som ingår i utvärderingspopulationen. Läs mer under rubriken *Avgränsningar, antaganden och representativitet*.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet, men även utifrån övriga aktörers olika perspektiv. Dessa är:

- Kommunerna Sundsvall, Timrå, Härnösand och Ånge, nedan kallad *Kommun*
- Region Västernorrland, nedan kallad *Region*
- Staten totalt
 - Arbetsförmedlingen
 - Försäkringskassan
 - Staten, övrigt (skatteeffekter, polis, kriminalvård, rättsväsende etc.)
- Deltagarna

Resultat: Samhället som helhet

- Ett år efter att de 67 deltagarna avslutade sitt deltagande i projekt Hela Vägen har *samhället* fått ökade intäkter på 4,7 mkr per år, motsvarande 70 000 kr per deltagare. Verkningsgraden, ett mått på projektets effektivitet, är 12 procent. Detta innebär att kostnaderna för individernas utanförskap minskat med 12 procent.
- Lönsamheten för projektet beräknas enligt följande: samhällets intäkter minus kostnaderna för projektet. Om hela kostnaden belastar år ett, kort sikt, är lönsamheten drygt 1,6 mkr det första året, motsvarande 25 000 kr per deltagare. På medellång sikt, fem år, är lönsamheten prognostiserad till 20,5 mkr motsvarande 306 000 kr per deltagare.
- Om insatsen ses som en social investering där kostnaden skrivs av under tre år ökar lönsamheten under det första året till 3,7 mkr och 55 000 kr per deltagare. Läs mer om detta under kapitlet *Känslighetsanalys*.
- Projektkostnaden för de 67 deltagarna är totalt 3,1 mkr, vilket motsvarar 46 000 kr per deltagare. Jämfört med många andra liknande insatser som vi har utvärderat är projektkostnaden relativt låg.
- Återbetalningstiden för projektkostnaderna är åtta månader för samhället. Detta ligger klart under snittet jämfört med våra jämförbara projekt.

- Avkastningen per satsad krona är 1,54 kr på kort sikt och 7,69 kr på medellång sikt.

Resultat: Övriga aktörer

- *Kommunen* har efter ett år ökade intäkter på 705 000 kr, motsvarande 11 000 kr per deltagare. Det positiva resultatet för kommunerna beror dels på minskade utbetalningar av försörjningsstöd dels på ökade skatteintäkter. Återbetalningstiden för kommunerna är fem månader.
- *Regionen* har genom ökade skattebetalningar fått intäkter på 203 000 kr efter ett år, motsvarande 3 000 kr per deltagare.
- *Arbetsförmedlingen* har ökade kostnader på cirka -2 mkr och -30 000 kr per deltagare och år på kort sikt beroende dels på utbetalning av lönebidrag i efterläget men också beroende på olika andra arbetsmarknadspolitiska insatser, t.ex. aktivitetsstöd och nedlagd arbetstid i projektet. I de satsningar vi utvärderar är detta ett mycket vanligt utfall för Arbetsförmedlingen utifrån den roll myndigheten har i vårt samhälle. Om stödet från Arbetsförmedlingen på sikt kan minska så kommer myndighetens intäkter att öka.
- *Försäkringskassan* har ökade intäkter på cirka 2,1 mkr, motsvarande drygt 32 000 kr per deltagare och år. Detta beror på minskade utbetalningar av olika ersättningar, t.ex. sjukpenning och aktivitetsersättning men också till viss del av olika minskade insatser, främst handläggning.
- *Staten totalt sett* har ökade intäkter, motsvarande 30 000 kr per deltagare. Anledningen till denna situation är att ökade skatteintäkter främst kopplat till deltagare som kommit i arbete, minskade kostnader för Försäkringskassan, väger upp de ökade kostnaderna för Arbetsförmedlingen. Återbetalningstiden för staten är 17 månader.
- *Deltagarna* har ökat sina disponibla inkomster med 24 000 kr per deltagare och år. De kvinnliga deltagarnas intäkter ökar sina inkomster med 5 000 kr per år och de manliga med 35 000 kr per år.

Projekt Hela Vägen skapar ekonomiska mervärden

Samhället

För de 67 deltagarna i underlaget till denna utvärdering är den samhällsekonomiska potentialen innan 606 000 kr i genomsnitt per år och individ. Denna potential ligger i nivå med den genomsnittliga kostnaden på 602 000 kr per deltagare och år, som vi tidigare redovisat som ett resultat av närmare 60 tidigare genomförda arbetslivsinriktade utvärderingar, se NNS rapport 2015:1.

Kostnaden för utanförskapet på samhällsnivå har efter deltagandet minskat med 70 000 kr per deltagare och år, vilket ligger lägre än snittet relativt våra tidigare utvärderingar, 82 000 kr. Detta bör jämföras med deltagarna i detta projekt sannolikt hade haft fortsatta kostnader på samma nivå eller ökade kostnader om de inte fått tillgång till projektets insatser. Kvarvarande kostnad för utanförskapet är 536 000 kr per deltagare, vilket gör att det fortfarande finns en stor potential för deltagarna att utvecklas och minska kostnaderna för utanförskapet.

Vad gäller lönsamheten uttryckt i återbetalningstid är den åtta månader för samhället. Resultatet ligger bättre jämfört med våra referensprojekt ovan, som är 12 månaders återbetalningstid. Vad gäller lönsamheten för referensprojekten så finns det stora variationer mellan projekten och detta projekt ligger inom detta spann.

Åtgärdskostnaden per deltagare i projektet är 46 000 kr. För våra referensprojekt är kostnaden 82 000 kr per deltagare.

Kommunerna

Kommunsektorn har ökade intäkter totalt med 705 000 kr, 11 000 kr per deltagare år (skatteintäkter och minskade kostnader för försörjningsstöd och något ökade kostnader för omsorg och handläggning). Återbetalningstiden är fem månader.

Regionen

Region Västernorrland län har ökade intäkter med 203 000 kr, 3 000 kr per deltagare och år genom ökade skatteintäkter.

Se även separat redovisning för kommunen och regionen, bilaga 2.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har ökade kostnader, dels för att det ligger i linje med uppdraget, dels för att de deltar i projektet genom nedlagd arbetstid. En arbetslivsinriktad satsning med målsättningen att deltagare som "står långt från arbetsmarknaden" skall öka sin grad av egenförsörjning förutsätter att Arbetsförmedlingen har möjlighet att stötta med insatser, aktivitetsstöd och lönesubventioner. En kostnadsökning för denna aktör indikerar därför att de fullföljt sitt uppdrag.

Försäkringskassan och staten totalt

Staten totalt har minskat sina kostnader beroende på minskade kostnader för ersättningar och handläggning via Försäkringskassan och ökade skatteintäkter och sociala avgifter genom deltagarnas högre arbetskraftsdeltagande och förändrade försörjningssituation.

Individerna

Deltagarna har ökat sina disponibla inkomster med 24 000 kr per deltagare och år. I paritet med våra referensprojekt där deltagarna ökat sina inkomster med 25 000 kr per deltagare och år. Det är dock en stor variation mellan kvinnor och män i projektet, 35 000 kr respektive 5 000 kr.

Det är viktigt att de personer som kommit i arbete får ett fortsatt stöd för att utveckla och bibehålla sin arbetsförmåga. Även för de personer som genom projektet stärkt sina möjligheter att komma i ett arbete genom studier och praktik måste få ett fortsatt stöd efter projektavslut för att förbättra sin privatekonomi.

Projektets strategiska och långsiktiga värde

Projekt Hela Vägen är en viktig och intressant satsning och initiativ, som har sin grund i näringslivet med företag som vill utveckla nya arbetssätt och samverkan. Tanken är att projektet skall arbeta med regional utveckling för att ta ett ökat socialt ansvar och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Genom några förstudier och tidigare projekterfarenheter visste projektägaren och projektparterna att det både fanns behov och bra förutsättningar för att utveckla samverkan mellan näringslivet och berörda offentliga aktörer för att minska utanförskapet på arbetsmarknaden i regionen.

Av hävd är det oftast en offentlig aktör som är projektägare för den typ av projekt som Hela Vägen representerar. Det innebär att de offentliga aktörerna, oftast med koppling till en kommun/stad samverkar med Arbetsförmedlingen och i ett nästa steg bygger nätverk med arbetsgivare, fackliga parter och delar av civilsamhället. En stor fördel och viktig framgångsfaktor i detta projekt är att ägaren har en bred förankring i näringslivet och därmed en närhet och tillgång till praktik och arbete för målgruppen. Liknande projekt med en offentlig projektägare måste istället jobba upp dessa kontakter och möjligheter, vilket är resurskrävande och tar lång tid. I projektet har det från start funnits ett intresse från projektparterna Arbetsförmedlingen och kommunernas arbetsmarknadsenheter att bygga upp ett nätverk med arbetsgivarna.

Av projektansökan som ligger till grund för ESF beviljande av medel för satsningen framgår dels att resultatet av den samhällsekonomiska utvärderingen skall ligga till grund för att diskutera en implementering av projektets arbetsformer och samverkansstrukturer, dels att projektägaren, parterna och berörda arbetsgivare är mottagare av projektets resultat och skall tillämpa dessa i ordinarie verksamheter efter avslutat projekt.

Det är bra att det finns tydliga ambitioner kring vilka avtryck som projektet skall skapa vad gäller en fortsatt verksamhet med stöd av de erfarenheter som fåtts och de resultat som skapats i projektet. Tyvärr har projektet enbart ett syfte och mål som huvudsakligen riktar sig till målgruppen och inte kopplar till arbetsmetoder, organisation och det strategiska och strukturella värdet av projektet. Utöver ett mål kring "väl etablerat nätverk i samtliga orter som projektet verkar" saknas konkreta målsättningar kring de strategiska frågorna, vilka hade kunnat öka projektets avtryck, implementering, lärande och mervärde efter genomförandet.

Strategiskt och strukturellt är det centralt att implementeringen verkställs och att parterna har ansvar och mandat för detta. Enligt vår uppfattning är implementeringen ett bevis på att projektet varit effektivt och skapat ett avtryck, lärande och mervärde. Projekt som inte skapar långsiktiga avtryck för medverkande aktörer/myndigheter är främst till nytta för den målgrupp som under projektet fick möjligheten att vara med i projektet och därefter gör "parterna som vanligt" efter projektavslut. Vad vi förstår är denna implementering också på gång enligt projektägaren.

Genom implementeringen av projektets arbetsformer, samverkan m.m. kan målgruppen, personer i arbetsför ålder med behov av särskilda insatser även i fortsättningen ha möjligheter till att få dessa samordnade insatser. Vad vi förstår avser projektägaren att implementera projekt Hela Vägen, se projektredovisningen. Det är därför viktigt att implementeringen verkligen blir av och är även en förutsättning för att projektet ur socialt investeringsperspektiv är framgångsrikt och hållbart för målgruppen.

Ur både ett välfärds- och individuellt perspektiv är det viktigt att fler i arbetsför ålder når egenförsörjning. Åldersstrukturen och försörjningskvoten i de flesta kommunerna gör att fler individer i arbetsför ålder måste komma in eller återkomma till arbetsmarknaden. Till detta kommer behovet av bättre fungerande etableringsinsatser och integration. Det är en utmaning för både politiken, offentlig sektor, arbetsgivarna, facken, civilsamhället m.fl. Projekt som Hela Vägen är därför viktigt för att effektivisera verksamheten och pröva nya grepp för arbetslivsinriktade satsningar.

Det ekonomiska underlaget och utfallet av projektet visar att projektets målgrupp står långt från arbetsmarknaden och att insatserna därför måste få ta tid och att det inte är realistiskt att huvuddelen av deltagarna kan komma i egenförsörjning. Detta framgår tydligt av målformuleringen och de resultat som redovisas av projektet.

För att projektet skall skapa långsiktigt hållbara effekter krävs att individerna även i fortsättningen kan behålla eller utveckla sin status. Det är vanligt att deltagarna efter avslutad insats har förbättrat

sin sociala situation och upplever en ökad livskvalitet, men har en bit kvar för att komma i egenförsörjning.

Många av deltagarna i denna typ av projekt är inte klara efter avslutat projekt utan de kräver enligt vår erfarenhet ett fortsatt stöd och backup av ordinarie verksamheter och för flera krävs fortsatta insatser för att nå egenförsörjning. Deltagare i studier och aktiva insatser kräver särskild uppföljning och stöd för att komma ”i mål”. Om fler deltagare kommer i jobb eller ökar sin produktivitet finns en stor potential till ökade samhällsekonomiska effekter av projektet.

Avslutande rekommendationer och frågeställningar

När vi genomför utvärderingar av denna typ brukar vi lämna några rekommendationer och frågeställningar till projektägaren och parterna för den fortsatta analysen av projektets resultat, utveckling och långsiktiga effekter:

- För att en effektiv implementering skall fungera efter att projektet avslutats krävs det en överenskommelse mellan berörda parter avseende ansvar, aktiviteter, omfattning, finansiering, styrning, ledning, resurser m.m. Avtal om framtida samverkan finns idag tecknat mellan Arbetsförmedlingen och de parter som implementerat projektets arbetsmetod. Oklart i dagsläget hur samverkan med kommunerna kommer att se ut. (Sundsvalls kommun har meddelat att de inte är intresserad av någon fortsatt samverkan).
- Hur skall projektets erfarenheter, framgångsfaktorer och mervärden spridas och tas tillvara av kommuner, Arbetsförmedlingar, arbetsgivare och organisationer i andra län till nytta för parterna för att få fler individer i arbetsför ålder i arbete?
- Det är viktigt att individer som deltagit i projektet kan fortsätta att utvecklas positivt. Hur skall ett fortsatt stöd till dessa se ut och vilka av parterna ansvarar i så fall för detta?
- Vad skulle hänt deltagarna om de inte deltagit i projekt Hela Vägen och istället ”bara” tagit del av ordinarie insatser? En beskrivning av ett alternativscenario stärker beslutsunderlaget inför vidare beslut kring implementering av verksamheten. Är det möjligt att ta fram ett sådant underlag i implementeringsprocessen?
- Ur ett organisatoriskt perspektiv skulle det vara intressant om parterna lyfter fram på vilket sätt den utvecklade samverkan undviker dubbelarbete, ”gråzoner” och ”rundgång” för berörda individer. Genom att undvika organisatoriska ”stuprör” kan denna typ av projekt som satsar på en effektivare verksamhet göra skillnad till gagn både för målgruppen och parterna. Är det möjligt att ta fram en sådan beskrivning, som även denna kan ligga till grund för en fortsatt samverkan mellan parterna och arbetsgivarna?

Inledning

Bakgrund

Projekt Hela Vägen är en satsning med Investera Mittsverige AB (svb) som projektägare. Projektets samarbetsparter består av Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsenheterna i Ånge, Härnösand, Timrå och Sundsvall. Externa samverkansparter är den ideella föreningen Investera i Sundsvall, som består av ett 30-tal företag i Sundsvall. Den ideella föreningen Investera i Sundsvall äger bolaget Investera Mittsverige AB (svb) till 100 procent. Ytterligare samarbetspart är den ideella föreningen Vi Kan, ett arbetsgivarnätverk som finns i regionen, med koncentration i Sundsvallsområdet.

Projektet finansieras av Europeiska Socialfonden och genom nedlagd arbetstid och deltagaresättningar från Arbetsförmedlingen och medverkande kommuner.

Projektet riktar sig till individer i arbetsför ålder med en bakgrund som arbetslösa, långtidssjuk-skrivna, nyanlända och/eller har en funktionsnedsättning.

Projektet genomförs under tiden 2016-02-01 – 2019-01-31.

Payoffs uppdrag

Vårt uppdrag är att genomföra en utvärdering av projektet för att synliggöra den samhällsekonomiska nyttan av projektet med stöd av Payoffs egenutvecklade modell Nyttosam. Med utgångspunkt från kostnaderna för satsningen beräknar vi hur deltagarnas förändrade situation genom projektet påverkat ekonomin för individerna, parterna och samhället. En avgränsad strategisk analys baserad på bifogad projektredovisning genomförs även av insatsens resultat och möjliga effekter sett till den organisatoriska, strategiska och strukturella nyttan.

Projekt Hela Vägen

Syfte

Att föra 520 arbetssökande i Härnösand, Timrå, Sundsvall och Ånge närmare arbetsmarknaden.

Genom projektet får deltagarna i Hela Vägen bl.a. möjlighet till kartläggning av personliga egenskaper och kompetenser, utbildning i entreprenörskap samt praktik via arbetsgivarnätverket Vi Kan.

Mål

Det övergripande målet är att kvinnor och män som står långt ifrån arbetsmarknaden ska komma i arbete, utbildning eller närmare arbetsmarknaden. Målet finns även definierat i tio olika delmål, vilka alla direkt berör individens kompetensutveckling. Dessa är:

- Utbildning
- Entreprenörskap
- Livsstil
- Jämställdhet
- Validering

- Inför praktik
- Praktik
- Erkännande av lärande
- Till anställning
- Vi Kan!

Närmare beskrivning av målen och indikatorerna finns i bilagd projektbeskrivning.

Mer information om projektet och dess resultat

Se bilaga 1, projekt Hela Vägen presenterad av projektledningen.

Kontakt: Projektledare Anna Karin Wiklund, annakarin@helavagenmitt.se

Vi vill rikta ett särskilt tack till projektets ledning och medarbetare, som ihärdigt och uthålligt tagit fram uppgifterna som ligger till grund för den samhällsekonomiska utvärderingen.

Projektets klassificering

Payoff har tagit fram ett system för klassificering av olika samverkansprojekt/verksamheter (nedan kallad "verksamhet"). Det innebär att likvärdiga verksamheter klassas in i ett antal separata kategorier. Syftet med klassificeringen är att;

1. Skapa krav på tydligare målsättning för projektet.
2. Möjliggöra jämförelser mellan likvärdiga verksamheter - hur bra är resultatet av aktuell verksamhet jämfört med likartade verksamheter?
3. Underlätta lärandet av vilka åtgärder som leder till effektivitet och bra lönsamhet och, som i sin tur, möjliggör att vi kan satsa på bra åtgärder för kommande verksamheter.

Enligt det system för klassificering som Payoff tagit fram tillhör projekt Hela Vägen klass T8. Kriterierna för att tillhöra klass T8 är följande;

Steg 1. Verksamheten är utvärderat med vår standardmetod (efterläge jämförs med föreläge). Detta kriterium har uppfyllts.

Steg 2. Verksamhetens mål är primärt att få in deltagarna i arbetslivet. Detta kriterium har uppfyllts.

Steg 3. Utanförskapet är relativt omfattande för deltagarna. Verksamheten har en genomsnittlig potential per deltagare i föreläget på 606 000 kr. Detta innebär låg produktion i kombination med viss resursförbrukning i föreläget.

Steg 4. Resurserna i verksamheten är medelstora. Projektet har kostat 46 000 kr per deltagare uttryckt i samhällsekonomiska kronor, dvs inkl. indirekta skatter.

Längre fram i rapporten under rubriken *Jämförelser med vår databas* redovisar vi utfallet för denna utvärdering i jämförelse med andra projekt vi utvärderat inom samma klass, T8.

Rapportens struktur

Underlaget för våra beräkningar

I projektet har totalt 530 personer deltagit. För 67 av dessa deltagare har data inhämtats på individnivå, fördelat på kön. Förutom dessa individdata har uppgifter på gruppnivå (s k typfall) inhämtats för 355 personer där de 67 ingår.

De ekonomiska beräkningarna som vår rapport bygger på är populationen om 67 deltagare. Anledningen till detta är dels att vi bedömer dessa uppgifter mer reliabla då de bygger på individdata, dels på att vi för denna population kan redovisa resultatet uppdelat på kön, 41 män och 26 kvinnor.

Vi har dock i vissa fall gjort jämförelser med den större populationen om 355 personer. Detta för att visa att utfallen för den större gruppen ligger relativt lika utfallet för den mindre gruppen om 67. Vår slutsats gällande detta är att den mindre populationen är representativ för hela populationen om 530 deltagare.

Redovisning av olika nyckeltal

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis beskriver insatsens samhällsekonomiska potential, dvs. den kostnad som deltagarna totalt utgör för samhället när de påbörjar insatsen. Därpå redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i insatsen. I nästa steg redovisas de samhällsekonomiska kostnaderna insatsen haft för deltagarnas medverkan. Slutligen redovisas lönsamheten i form av såväl återbetalningstid som en kostnads-/intäktskalkyl på kort och medellång sikt.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; kommun/stad, landsting/region, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, "övrig stat". Resultatet för aktören Försäkringsgivarna avser de sociala avgifter som betalas in till olika försäkringsbolag genom att deltagarna erhåller en anställning.

För kommunen/staden och landstinget/regionen redovisas även intäkterna på kort och medellång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Känslighetsanalyser

Med hjälp av två olika känslighetsanalyser redovisas dels hur lönsamheten påverkas om vi antar att det föreligger extern påverkan (t.ex. "självläkning", konjunktur, kortsiktig undanträngning etc.) med 25 procent på intäkterna, dels hur den kortsiktiga lönsamheten påverkas om projektkostnaden "avskrivs" under en treårsperiod i stället för att helt och hållet belasta det första året efter det att deltagarna lämnat insatsen.

Slutsatser, analys och rekommendationer

I den sista delen av rapporten sammanfattar och analyseras vi resultaten samt lämnar en del rekommendationer.

Bilagor

I bilagor finns förutom en fyllig presentation av projektet en tabell med kompletterande information om resultatet på kort sikt för kommunen och landstinget uppdelat på finansiella och reala resurser samt en kort presentation av Nyttosam, Payoffs egenutvecklade modell för samhällsekonomiska utvärderingar.

Avgränsningar, antaganden och representativitet

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för våra ekonomiska beräkningar har ett antal antaganden och avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Läs vidare i bilaga 3.

Ekonomiska beräkningar

De ekonomiska kalkylerna är uppdelad i fem delar;

- Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad

I detta avsnitt redovisas vilken samhällelig kostnad deltagarna utgjorde året innan projektstart (potential, anges i kronor) samt hur stor andel av denna kostnad som frigjorts året efter projektavslut (verkningsgrad, anges i procent).

- Intäkter på kort och medellång sikt

I detta avsnitt redovisas hur stora intäkterna/kostnadsreduceringarna varit året efter projektavslut jämfört med året före projektstart. Som en prognos visare vi hur stora intäkterna är på medellång sikt, fem år, baserat på utfallet efter ett år.

- Kostnader för vidtagna åtgärder

I detta avsnitt redovisas den totala resursförbrukningen kopplad till insatsens genomförande samt hur kostnaden är fördelad mellan de olika aktörerna.

- Lönsamhet på kort (ett år) och medellång sikt (fem år) inklusive återbetalningstid.

I detta avsnitt redovisas lönsamheten i kronor och i återbetalningstid.

- Känslighetsanalyser

I detta avsnitt redovisas hur resultatet/lönsamheten påverkas bl. a. av antagandet att viss procent av den erhållna intäkten beror på andra faktorer än själva insatsen.

Vi redovisar även en jämförelse med utfallet i sju viktiga nyckeltal med andra projekt inom klass T8 som vi utvärderat. Se avsnittet *Jämförelse med vår databas*.

Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad

I tabell 1 nedan framgår insatsens samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekoniskt värde som på kort sikt - 12 månader - maximalt kan uppnås när insatsen startade, kopplat dels till gruppen med 67, dels gruppen om 355 deltagare som ingår i utvärderingen.

Potentialen kan även uttryckas som att den speglar deltagarnas sammanlagda årliga samhällsekonomiska kostnad när de påbörjade sitt deltagande i insatsen.

Ett fullständigt lyckat resultat innebär en verkningsgrad på 100 procent, d.v.s. att hela den i föreläget tillgängliga potentialen kunnat utnyttjas i efterläget genom insatsens drivande.

Begreppsförklaring, tabell 1

Med ”tillgänglig potential i föreläget” avses den potential som fanns att tillgå då deltagarna kom in i insatsen¹.

¹ Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av skillnaden mellan ett heltidsarbete med en månatlig lön på 27 150 kr¹ minskat med värdet av deltagarens (eventuella) arbete vid ingång i insatsen, plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård, omsorg och handläggning som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i insatsen. För en individ över 25 år som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar vård eller omsorg utgör potentialen cirka 585 000 kr på ett år. Om alla deltagare skulle ha ett produktivt arbete på heltid och inte någon skulle vara i behov av stödresurser vore potentialen noll.

Den totala potentialen på ett års basis utgjorde 40,6 mkr vid insatsens start för de 67 deltagarna som följts upp individuellt, motsvarande 606 000 kr per deltagare. De 355 deltagarna som följts upp som grupp hade en potential på cirka 215 mkr vilket även det motsvarar 606 000 kr per deltagare.

Tabell 1. Sammanställningen visar insatsens samhällsekonomiska potential i före- och efterläge samt insatsens verkningsgrad för populationen på 67 respektive 355 deltagare.

	Kort sikt, 67	Kort sikt, 42 män	Kort sikt, 25 kvinnor	Kort sikt, 355
Tillgänglig potential i föreläge, varav	40 608 000 kr	25 455 000 kr	15 152 000 kr	214 973 000 kr
produktion	39 195 000 kr	24 570 000 kr	14 625 000 kr	207 675 000 kr
vård, omsorg och handläggning	1 413 000 kr	885 000 kr	527 000 kr	7 298 000 kr
Faktisk produktion i föreläge	0 %	0 %	0 %	0 %
Faktisk produktion i efterläge	11 %	15 %	6 %	13 %
Utnyttjad potential, varav	4 717 000 kr	3 882 000 kr	835 000 kr	29 494 000 kr
produktion	4 510 000 kr	3 660 000 kr	850 000 kr	27 161 000 kr
vård, omsorg och handläggning	207 000 kr	223 000 kr	-15 000 kr	2 332 000 kr
Verkningsgrad, varav	12 %	15 %	6 %	14 %
produktion	12 %	15 %	6 %	13 %
vård, omsorg och handläggning	15 %	25 %	-3 %	32 %
Kostnad per verkningsgrad	4 000 kr	3 000 kr	8 000 kr	3 000 kr
Kvarvarande potential i efterläge	35 890 000 kr	21 573 000 kr	14 317 000 kr	185 479 000 kr

Då deltagarna kommer in i arbete och dessutom minskar sina vård- och omsorgsbehov frigörs en del av den ursprungliga, tillgängliga potentialen vilket innebär att samhällets kostnader minskat. Om alla deltagare kommer in i heltidsarbete utan subventioner och ingen av deltagarna har kvar något behov av vård och omsorg har all potential frigjorts. Det innebär att minskad potential ska tolkas som att insatsen har gått i positiv riktning. I detta fall har potentialen minskat ("utnyttjad potential") med 4,7 mkr för gruppen på 67 deltagare medan den minskat med 29,5 mkr för gruppen på 355 deltagare. Per deltagare motsvarar det 70 000 kr respektive 83 000 kr. Resultatet är således något bättre för den stora gruppen relativt den mindre gruppen, mer om detta längre fram i rapporten.

Trots den positiva utveckling som individerna i urvalet har genomgått motsvarar det att en outnyttjad potential på samhällsnivå motsvarande ca 36 mkr² respektive 185 mkr finns kvar ett år efter avslutad insats. Detta visar vilka stora potentialer som det ligger i att fortsätta arbetet för att reducera utanförskapet för denna grupp av deltagare. Per individ motsvarar det 536 000 för deltagarna i den mindre populationen respektive 522 000 kr i den större populationen om 355 deltagare.

Vad gäller fördelningen mellan könen uppvisar männen ett bättre resultat än kvinnorna. För männen har potentialen minskat med i genomsnitt 92 000 kr medan motsvarande resultat för kvinnorna är 33 000 kr. Detta utfall avspeglas även i verkningsgraden, resultatet för männen är således 15 procent medan den är 6 procent för kvinnorna.

² Applicera denna outnyttjade potential på hela populationen om 520 deltagare utgör den cirka 280 mkr.

Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning, populationen om 67 deltagare

En fördjupad analys som åskådliggör insatsens resultat mer i detalj är att beskriva hur deltagarnas potential har utnyttjats dels genom förändrad produktion, dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning i efterläget jämfört med föreläget. Denna analys avser endast populationen på 67 deltagare.

Den blå och den lila stapeln i figur 1 visar tillgänglig potential i föreläget (40,6 mkr) och kvarvarande potential i efterläget (35,9 mkr). Att stapeln i efterläget är kortare beror på att potential (40,6 – 35,9 = 4,7 mkr) frigjorts främst genom att några av deltagarna kommit in i arbete i efterläget jämfört med föreläget men också till en liten del beroende på att behovet av olika resurser, främst handläggning minskat i efterläget.

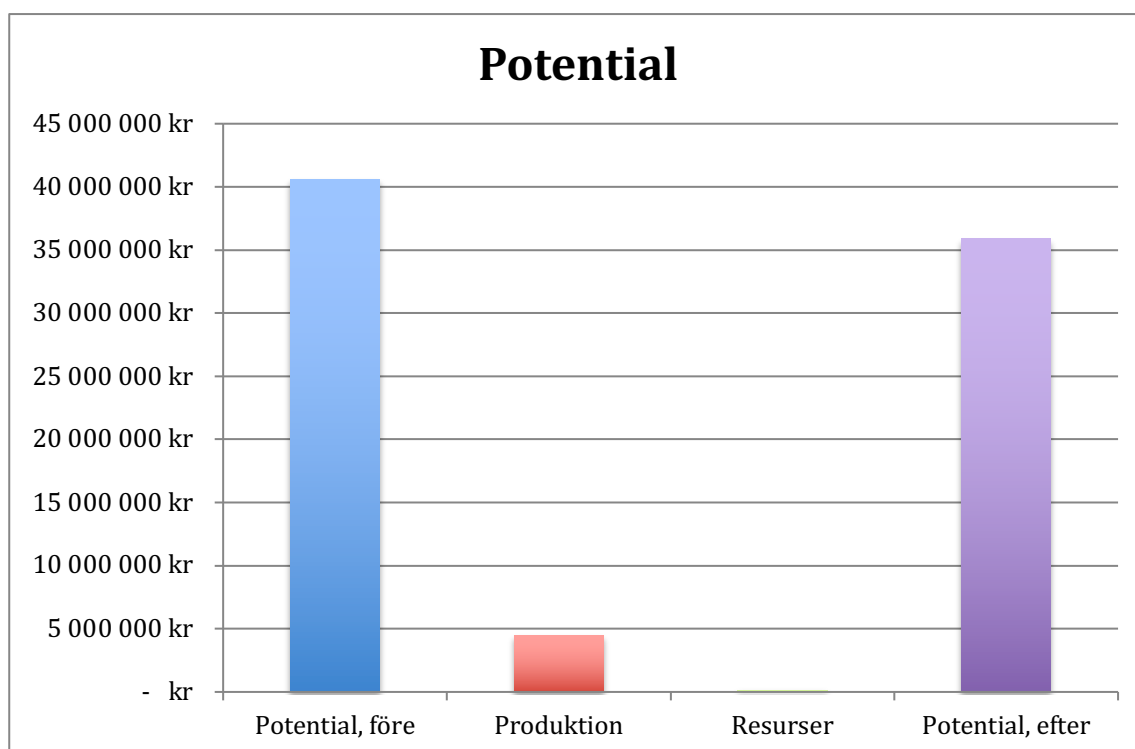

Diagram 1. Insatsens potential i före- respektive efterläge. Den ökade produktionen (röd stapel) inklusive den minskade reala resursförbrukningen (gulgrön stapel) motsvarar en verkningsgrad på kort sikt på nio procent.

Den totala potentialen i föreläget (40,6 mkr) var fördelad på möjligt produktionsutrymme (39,2 mkr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (1,4 mkr).

Intäkter för gruppen om 67 deltagare, kort sikt

I tabell 2 och 3 redovisas en sammanställning över de intäkter insatsen genererat på kort sikt (ett år) för samhället som helhet samt uppdelat på kommun, region, stat och deltagarna. Redovisningen i detta avsnitt gäller enbart gruppen om 67 deltagare.

I tabell 3 följer en motsvarande redovisning för statens olika sektorer samt för individen/hushållet och försäkringsgivarna. Diagram 2 och 3 illustrerar intäkterna i form av diagram.

Tabell 2. Intäkter på kort sikt för samhället som helhet samt för den offentliga sektorn för gruppen om 67 uppdelat på kön.

	Totalt	Per deltagare	Per man	Per kvinna
Samhället	4 717 000 kr	70 000 kr	92 000 kr	33 000 kr
Kommunen	705 000 kr	11 000 kr	14 000 kr	5 000 kr
Regionen	203 000 kr	3 000 kr	4 000 kr	1 000 kr
Staten	1 983 000 kr	30 000 kr	35 000 kr	21 000 kr

Som framgår av tabell 2 och diagram 2 beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 67 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning på kort sikt (ett år) utgöra 4,7 mkr, motsvarande 70 000 kr per deltagare.

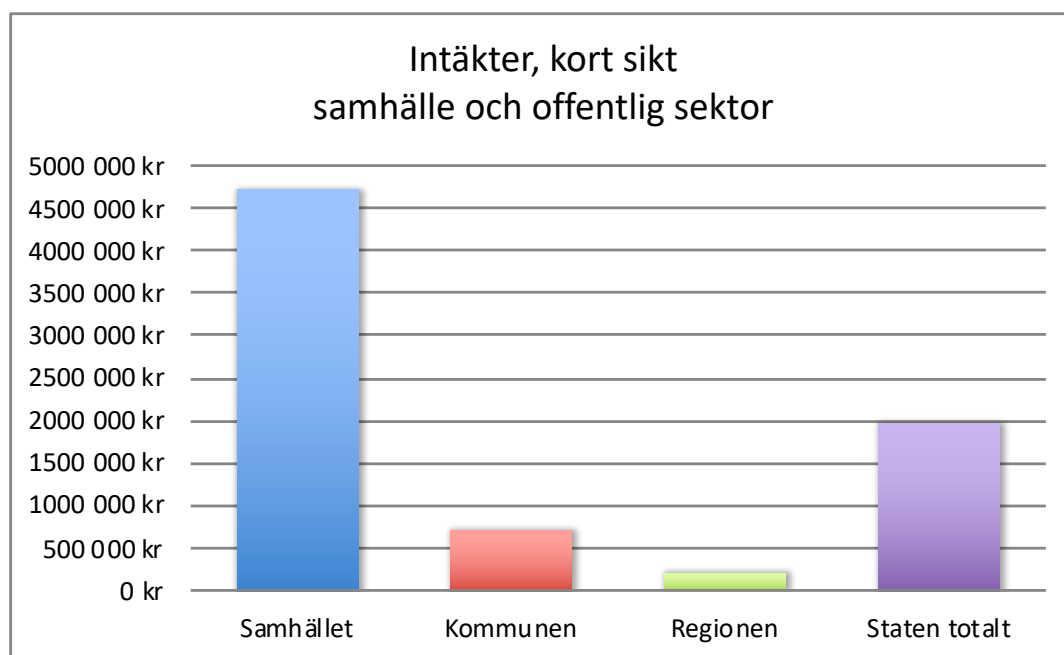

Diagram 2. Intäkten på kort sikt för samhället och för offentliga sektorn för gruppen om 67 deltagare.

Anledningen till den positiva intäkten för samhället är främst att flera deltagare har kommit in i arbete och därmed bidrar till samhällets produktionsvärde, BNP, men också till en liten del beroende på att behovet av olika offentliga stödresurser, fr.a. handläggning, minskat.

Kommunens intäkt på kort sikt är cirka 705 000 kr och är baserat främst på minskade kostnader för försörjningsstöd inkl. handläggning men även på ökade skatteintäkter kopplade till att flera deltagare kommit in i arbete och därmed blivit skattebetalare. En post som har ökade kostnader för kommunen i efterläget är utbildning. Se detaljerad information om kommunen i tabell 6 i bilagan.

Regionens intäkter beror helt och hållet på ökade skatteintäkter.

Att statens intäkter har ökat beror på minskade kostnader för Försäkringskassan och ökade intäkter för statskassan (Övrig stat) kopplade till att flera deltagare kommit i arbete, dvs främst sociala avgifter och indirekta skatter. Å andra sidan påverkas statens resultat av att Arbetsförmedlingen uppvisar ökade kostnader främst kopplade till olika lönesubventioner, se nedan i tabell 3 och diagram 3. Å andra sidan har Arbetsförmedlingen något minskade kostnader för aktivitetsstöd i efterläget. Om stödet från Arbetsförmedlingen kan minska så kommer myndighetens intäkter att öka.

Tabell 3. Intäkter på kort sikt för statens olika sektorer samt övriga sektorer i samhället för gruppen om 67 uppdelat på kön.

	Totalt	Per deltagare	Per man	Per kvinna
Arbetsförmedlingen	-2 003 000 kr	-30 000 kr	-33 000 kr	-24 000 kr
Försäkringskassan	2 118 000 kr	32 000 kr	32 000 kr	31 000 kr
Övrig stat	1 869 000 kr	28 000 kr	36 000 kr	14 000 kr
Individerna/hushållen	1 590 000 kr	24 000 kr	35 000 kr	5 000 kr
Försäkringsgivarna	236 000 kr	4 000 kr	5 000 kr	2 000 kr

Deltagarna har ökat sina disponibla inkomster med i genomsnitt 24 000 kr per deltagare. Den främsta anledningen till att inkomsten i genomsnitt ökat är att ett antal deltagare kommit in i arbete vilket gett dem en högre månadsinkomst. Som framgår nedan är skillnaden mellan könen ganska stor.

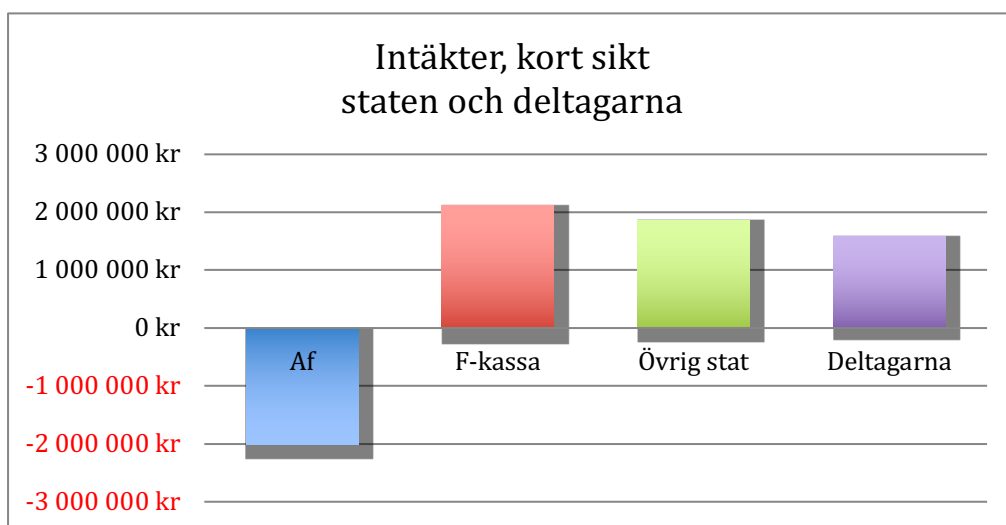

Diagram 3. Intäkten på kort sikt för statens olika myndigheter och deltagarna för gruppen om 67 deltagare.

Jämförelse i intäkt mellan könen

Intäkten är genomgående högre för männen oavsett vilken nivå eller myndighet vi studerar. För samhället är intäkten i genomsnitt 92 000 kr för männen och 33 000 kr för kvinnorna. Den relativt stora skillnaden beror huvudsakligen på att proportionellt fler män än kvinnor kommit in i arbete i efterläget.

Liknande skillnad föreligger även för kommunen och regionen, männens intäkt per deltagare är 14 000 kr medan det för kvinnorna är 5 000 kr för kommunen, medan den för männen 4 000 kr och för kvinnorna 1 000 kr för regionen. Förklaringen är i princip densamma som för skillnaden i samhällsekonomisk intäkt, dvs att fler män än kvinnor kommit in i arbete.

Påverkan på deltagarnas egen ekonomi, den disponibla inkomsten, skiljer sig markant mellan könen; männens har ökat med 35 000 kr medan kvinnornas ökat med 5 000 kr på årsbasis.

Jämförelse mot gruppen på 355 deltagare

En jämförelse med den större populationen på 355 deltagare visar att intäkten för samhället per deltagare ligger på något högre nivå för denna grupp jämfört med gruppen på 67 deltagare, 83 000 kr jämfört med 70 000 kr. För kommunen är skillnaden marginell, 16 000 kr per deltagare för den stora

gruppen jämfört med 11 000 kr för den mindre. Även för regionen är differensen marginell medan intäkten för staten totalt (dvs, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och övrigt inom staten) är lika i de båda grupperna.

Även om det föreligger vissa skillnader mellan grupperna är utfallen så pass lika att vi bedömer att den mindre gruppen om 67 deltagare är representativ för hela populationen på 530 deltagare.

Intäkter på medellång sikt, fem år

Effekten på fem år bygger på antagandet att utfallet efter ett år bibehålls oförändrat i ytterligare fyra år. På medellång sikt beräknas därmed intäkten för samhället till 23,6 mkr för de 67 deltagarna.

Tabell 4. Intäkter på medellång sikt för samhället som helhet samt för den offentliga sektorn för gruppen om 67 uppdelat på kön.

	Totalt	Per deltagare	Per man	Per kvinna
Samhället	23 587 000 kr	352 045 kr	462 190 kr	166 960 kr
Kommunen	3 524 000 kr	52 597 kr	69 905 kr	25 360 kr
Regionen	1 016 000 kr	15 164 kr	21 952 kr	4 080 kr
Staten	9 916 000 kr	148 000 kr	174 048 kr	102 960 kr

Då intäkten på medellång sikt är en uppräknings av utfallet efter ett år är skillnaderna mellan könen helt i paritet med skillnaden för könen på kort sikt.

Intäkten på medellång sikt för samhället per deltagare i den större gruppen om 355 deltagare är 415 000 kr, dvs 18 procent högre.

Tabell 5. Intäkter på medellång sikt för statens olika sektorer samt övriga sektorer i samhället för gruppen om 67 uppdelat på kön.

	Totalt	Per deltagare	Per man	Per kvinna
Arbetsförmedlingen	-10 016 000 kr	-149 493 kr	-166 643 kr	-120 680 kr
Försäkringskassan	10 588 000 kr	158 030 kr	159 310 kr	155 880 kr
Övrig stat	9 344 000 kr	139 463 kr	181 357 kr	67 760 kr
Individerna/hushållen	7 952 000 kr	118 687 kr	173 524 kr	25 720 kr
Försäkringsgivarna	1 179 000 kr	17 597 kr	22 786 kr	8 880 kr

Kostnad

Åtgärdskostnaden för de 67 personer som ingår i utvärderingen har varit cirka 3 mkr inklusive indirekta skatter. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad på 46 000 kr, se tabell 6 nedan.

Tabell 6. Kostnader för insatsens genomförande för samhället som helhet samt för berörda aktörer.

	Totalt	Per deltagare
Samhället som helhet, varav	3 070 000 kr	46 000 kr
Kommunen	264 000 kr	4 000 kr
Arbetsförmedlingen	1 057 000	16 000 kr
Staten/EU	1 149 000 kr	17 000 kr
Övrig stat	601 000 kr	9 000 kr

ESF svarar för 46,52 procent av projektets finansiering medan kommunen och Arbetsförmedlingen delar på resterande 53,48 procenten. Kommunernas del av finansieringen³ motsvarar 10,7 procent.

Resultat/lönsamhet för gruppen om 67 deltagare

I tabell 7 och diagram 4 och 5 nedan redovisas en sammanställning över insatsens lönsamhet för samhället som helhet och för kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt för staten totalt baserat på gruppen om 67 deltagare. Lönsamheten redovisas såväl ur ett kortsiktigt som ett medellångt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant, återbetalningstiden, vilken anger efter hur lång tid åtgärdskostnaden är "betald" i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

Samhället som helhet

Som framgår av tabell 7 är lönsamheten för samhället på kort sikt positiv och utgör drygt 1,6 mkr, motsvarande 25 000 kr per deltagare. Om resultatet förblir oförändrat fyra år framåt är lönsamheten för samhället på medellång sikt, fem år, cirka 306 000 kr per deltagare. Anledningen till det positiva resultatet på kort sikt är helt enkelt att projektkostnaden är lägre än intäkten på kort sikt. Läs mer om detta under rubriken Känslighetsanalys nedan. Återbetalningstiden för samhället är åtta månader.

En jämförelse med den stora gruppen på 355 deltagare visar att återbetalningstiden är en månad kortare för denna grupp, dvs sju månader. Skillnaden är således marginell vilket indikerar att urvalet på 67 deltagare är mycket representativt för hela populationen.

Tabell 7. Lönsamhet på kort och medellång sikt samt återbetalningstid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället baserat på gruppen om 67 deltagare.

	Kort sikt	Medellång sikt	Per deltagare, kort sikt	Payoff-tid	Per deltagare, medellång sikt
Samhället	1 647 000 kr	20 516 000 kr	25 000 kr	8	306 000 kr
Kommunen	441 000 kr	3 259 000 kr	7 000 kr	5	49 000 kr
Regionen	203 000 kr	1 016 000 kr	3 000 kr	---	15 000 kr
Staten totalt, varav	-823 000 kr	7 110 000 kr	-12 000 kr	17	106 000 kr
Arbetsförmedlingen	-3 060 000 kr	-11 073 000 kr	-46 000 kr	neg	-165 000 kr
Försäkringskassan	2 118 000 kr	10 588 000 kr	32 000 kr	---	158 000 kr
Övrig stat	1 267 795 kr	8 743 000 kr	19 000 kr		130 000 kr

Lönsamheten för kommunen är på kort sikt 441 000 kr, motsvarande 7 000 kr per deltagare. Återbetalningstiden för kommunen är fem månader. På medellång sikt, fem år, är lönsamheten för kommunen 49 000 kr per deltagare.

Lönsamheten för Arbetsförmedlingen är på kort sikt negativ och är cirka -3,1 mkr, motsvarande -46 000 kr per deltagare. Genom att Arbetsförmedlingen har rollen som "möjliggörare" (nedlagd arbetstid i projektet samt ansvarig för olika insatser och stöd, t.ex. lönesubventioner och aktivitetsstöd) är detta en normal utveckling i många av de projekt vi utvärderar.

Lönsamheten för staten totalt är på kort sikt negativ, -823 000 kr, motsvarande -12 000 kr per deltagare. Återbetalningstiden för staten är 17 månader.

³ Observera att fördelningen av kostnaden mellan aktörerna baseras på nettokostnaden, dvs exkl. indirekta skatter.

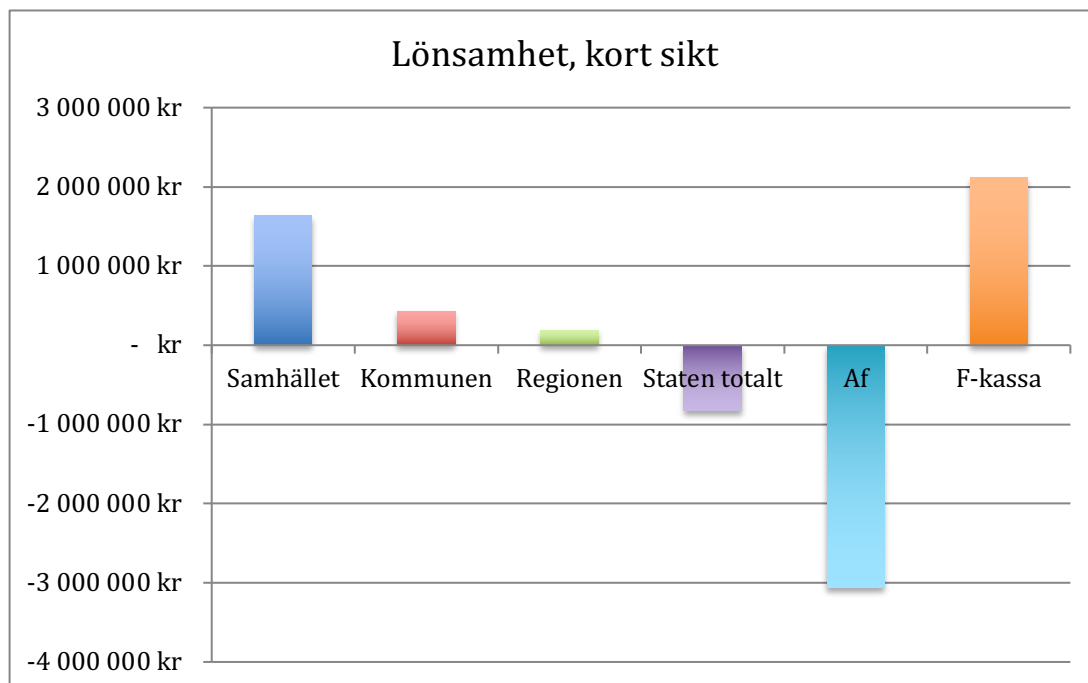

Diagram 4. Lönsamheten på kort sikt för samhället och offentliga sektorn.

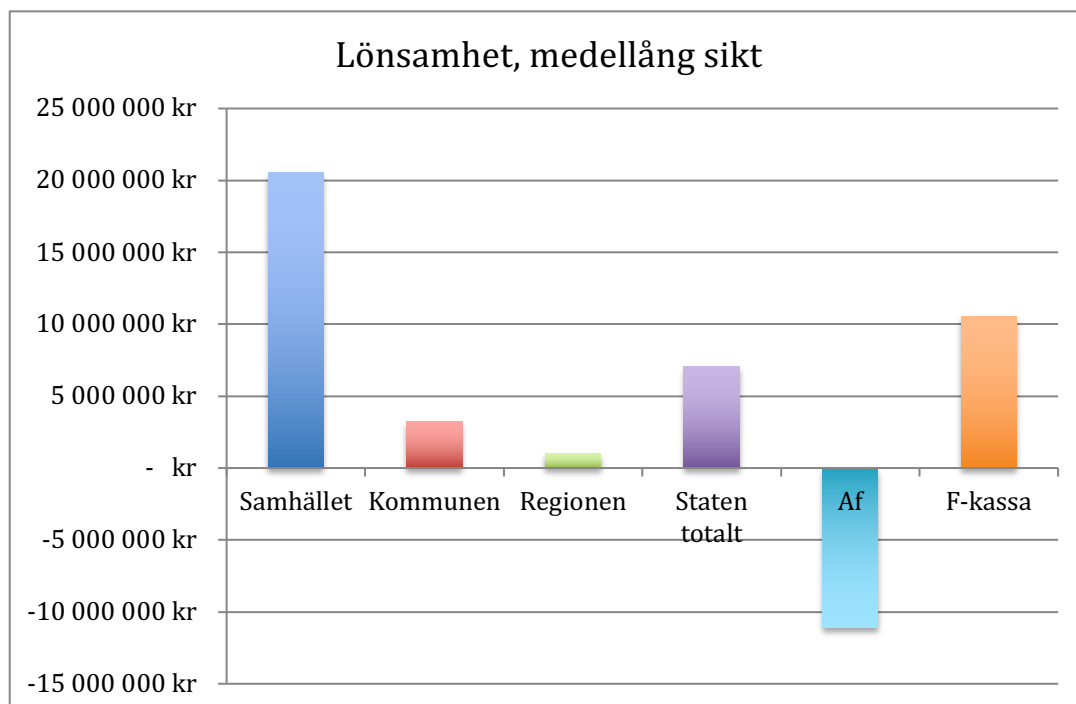

Diagram 5. Lönsamheten på medellång sikt för samhället och offentliga sektorn.

Känslighetsanalyser

Genom att genomföra två olika typer av känslighetsanalyser kan vi studera hur lönsamheten för samhället påverkas om någon eller några av förutsättningarna för utvärderingen ändras i olika avseenden.

Den första analysen syftar till att redovisa hur det uppnådda resultatet påverkas om vi antar att andra faktorer, än de inom insatsen vidtagna, påverkat utfallet. Exempel på sådana "exogena variabler" kan vara konjunkturer, händelser i individens privata liv, kortsiktiga undanträngningseffekter etc.

Den andra analysen beskriver hur den kortsiktiga lönsamheten påverkas om projektkostnaden "avskrivs" under en treårsperiod i stället för att helt och hållet belasta det första året efter att deltagarna lämnat insatsen.

Känslighetsanalys 1, påverkan av yttre faktorer

Om vi antar att 25 procent av deltagarna nått sin förbättrade status även utan medverkan i insatsen, hur påverkas lönsamheten för samhället? Beräkningen genomförs på så sätt att vi reducerar intäkten med 25 procent medan den totala kostnaden behålls. Den totala intäkten för samhället reduceras till 3,5 mkr. Resultatet av detta blir att lönsamheten är 468 000 kr, motsvarande 7 000 kr per deltagare (jämfört med 4,7 mkr respektive 1,7 mkr utan den 25 procentiga reduktionen i intäkt). Återbetalningstiden ökar med tre månader från åtta till elva månader.

Känslighetsanalys 2, åtgärdskostnaden avskrivs på tre år - social investering

En andra känslighetsanalys kan genomföras genom att kostnaden "avskrivs" på tre år. Kostnaden per år blir då för samhället $3 \text{ mkr} / 3 = 1 \text{ mkr}$ vilket ger en kortsiktig lönsamhet på cirka 3,7 mkr eller 55 000 kr per deltagare. Motsvarande siffror utan avskrivning är 1,7 mkr respektive 25 000 kr. Återbetalningstiden påverkas inte.

Jämförelse med vår databas

Ett mått på hur effektivt projektet varit kan vi erhålla genom att jämföra utfallet på sju viktiga nyckeltal med de medelvärden vi har på jämförbara projekt (klassificerade som T8) i vår omfattande databas där drygt 40 projekt tillhör T8. Nyckeltalen är potential, åtgärdskostnad, lönsamhet på kort och medellång sikt, återbetalningstid, verkningsgrad och kostnad/verkningsgrad. Nyckeltalet redovisas per deltagare.

Jämförelsen är gjord så att värdet i databasen är satt till 100 (%) och att utfallet i denna utvärdering är satt i relation till detta. T ex är medelvärdet på åtgärdskostnaden i databasen 56 000 kr och utgör 46 000 kr i detta projekt, det innebär att åtgärdskostnaden utgör 82 procent av medelvärdet etc.

Som framgår av spindeldiagrammet nedan ligger potentialen, lönsamheten på medellång sikt och verkningsgraden i utvärderingen i paritet med medelvärdet i databasen, medan lönsamheten på kort sikt ligger klart över. Åtgärdskostnaden, återbetalningstiden och kostnaden per verkningsgrad ligger lägre.

De mått vi normalt lägger störst vikt på när vi gör en utvärdering är dels verkningsgraden, dels kostnaden per verkningsgrad. I detta projekt är sålunda verkningsgraden i paritet med databasens medelvärde medan kostnaden per verkningsgrad ligger lägre. Vår slutsats är därmed att projekt Hela Vägen har varit effektivare än genomsnittet av liknande projekt som vi utvärderat.

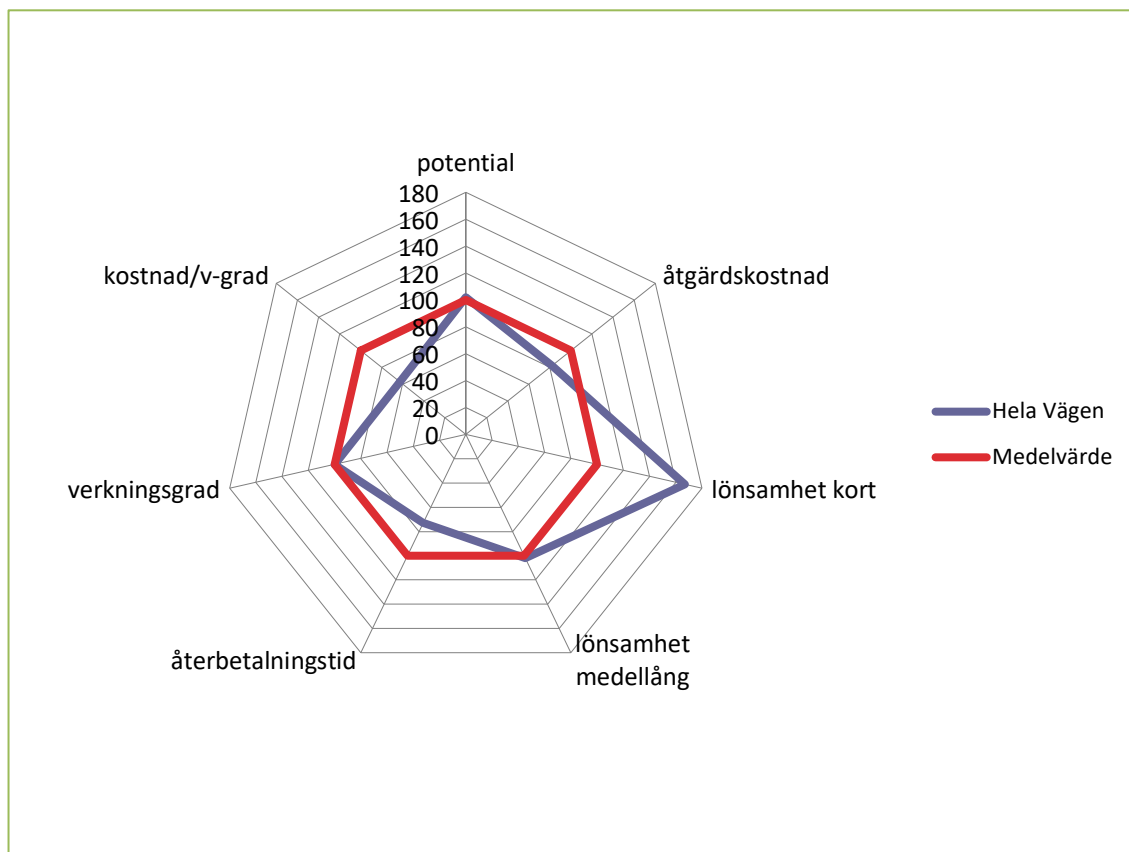

Diagram 6. Jämförelse mellan medelvärden i vår databas och utfallet på sju nyckeltal i denna utvärdering.

Sammanfattning av de ekonomiska beräkningarna för samhället

I diagram 7 nedan sammanfattar vi resultatet av de samhällsekonomiska kalkylerna för de 67 deltagare som ingår i utvärderingen. Den blå nedåtriktade stapeln illustrerar åtgärdskostnaden medan de röda och gröna uppåtriktade staplarna illustrerar intäkter på kort och medellång sikt.

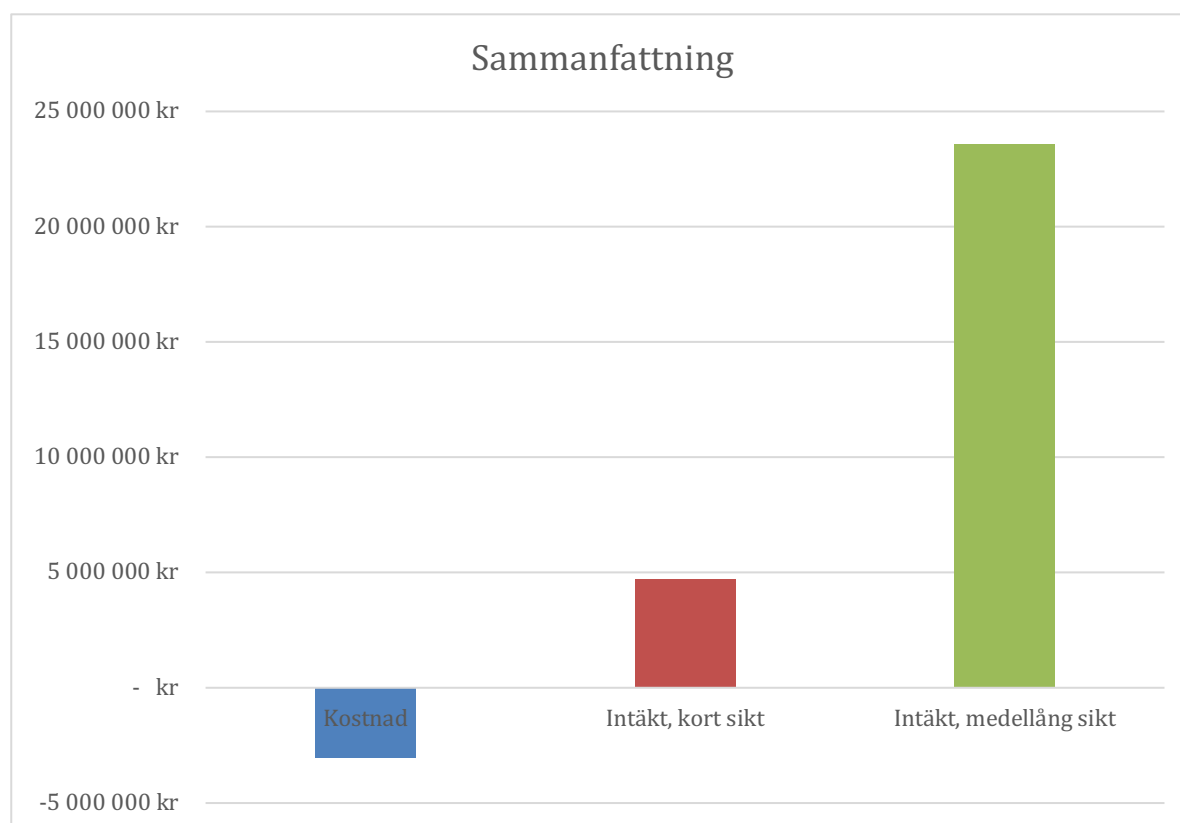

Diagram 7. Figur som illustrerar insatsens kostnad samt de intäkter som insatsen genererat på kort respektive medellång sikt. Beräkningarna avser samhället.

Slutsatser, analys och rekommendationer

Bakgrund

Projekt Hela Vägen är ett arbetsmarknadsinriktat projekt för individer i arbetsför ålder med behov av samordnade insatser för att nå egenförsörjning. Deltagarna har en bakgrund av en längre arbetslöshet, längre sjukskrivning, någon form av funktionshinder eller tillhör gruppen nyanlända. Projektet riktade sig ursprungligen till en målgrupp som var matchningsbara och närmare arbetsmarknaden. Den gynnsamma konjunkturen på arbetsmarknaden under projekttiden medförde emellertid att projektet fick ta emot en målgrupp som stod betydligt längre ifrån arbetsmarknaden än vad som var tänkt när ansökan skrevs för att nå upp i planerat deltagarantal.

Projektet genomförs under tiden 2016-02-01–2019-01-31. Projektet finansieras av Europeiska Socialfonden och medverkande kommuner och Arbetsförmedlingen genom nedlagd arbetstid och deltagarsättningar.

Investera Mittsverige AB (svb) är projektägare med Arbetsförmedlingen och Arbetsmarknadsenheterna i kommunerna Sundsvall, Timrå, Härnösand och Ånge är projektparter.

Fokus i denna utvärdering är i första hand vilka samhällsekonomiska effekter som skapats av projektet, men vi kommenterar även projektets möjliga strategiska och strukturella resultat. För närmare redovisning kring övriga resultat och möjliga effekter av projekt Hela Vägen hänvisas till den utvärdering och rapport som genomförts parallellt av Klyo AB.

Projekt Hela Vägen skapar samhällsnytta

De 67 deltagarna i urvalet till denna utvärdering har en samhällsekonomisk kostnad för utanförskapet året innan projektdeltagandet som beräknats till 606 000 kr i genomsnitt per individ. Denna kostnad ligger i linje med den genomsnittliga kostnaden på 602 000 kr per deltagare och år, som vi redovisat som ett resultat av närmare 60 genomförda arbetslivsinriktade utvärderingar inom samordningsförbunden, se NNS rapport 2015:1. Observera att jämförelserna i detta avsnitt inte bara gäller projekt som klassificerats som ”T8”, de 60 arbetslivsinriktade utvärderingarna inom samordningsförbunden innehåller även projekt som tillhör andra klassificeringar.

Kostnaden för utanförskapet på samhällsnivå har efter deltagandet minskat med 70 000 kr alternativt 83 000 för per deltagare och år, vilket ligger i paritet med våra tidigare utvärderingar, 82 000 kr. Gruppen med 355 deltagare hade den högre kostnadsminskningen. För huvuddelen av deltagarna i detta projekt hade sannolikt kostnaderna för utanförskapet i ett kortare perspektiv fortsatt på samma nivå eller ökat om inte de fått tillgång till projektets insatser. Kvarvarande potential efter avslutat projektdeltagande, eller kostnad för utanförskapet, är 536 000 kr respektive 522 000 kr per deltagare.

Vad gäller lönsamheten uttryckt i återbetalningstid är den åtta månader för samhället. Resultatet ligger klart bättre än snittet jämfört med våra referensprojekt, som har 12 månaders återbetalningstid. Sju månaders återbetalningstid för den större gruppen.

Verkningsgraden, ett mått på projektets effektivitet, visar att kostnaden för utanförskapet har minskat med 12 till 15 procent för deltagarna som ingår i utvärderingen. Det är något bättre utfall relativt våra referensprojekt ovan.

Kostnaden per deltagare i projektet är 46 000 kr. Jämfört med våra referensprojekt är kostnaden klart lägre genom att medelvärdet i våra referensprojekt är 82 000 kr/deltagare.

Av aktörerna är det staten totalt och kommunen som har minskat sina kostnader mest. Staten har totalt minskade kostnader med 2 mkr, motsvarande 30 000 kr per deltagare. Arbetsförmedlingen har ökat sina kostnader med 2 mkr. Såväl Försäkringskassan som "övrig stat" (består huvudsakligen av sociala avgifter och indirekta skatter) har minskade kostnader/ökade intäkter på cirka 2 mkr vardera.

Kommunen har ökade skatteintäkter och minskade utbetalningar av försörjningsstöd inkl. minskad handläggning på drygt 700 000 kr, motsvarande 11 000 kr per deltagare. Den största direkta effekten för kommunerna är minskade kostnader genom att utbetalningarna av försörjningsstöd är lägre.

Regionen har utan att vara finansörer ökade skatteintäkter genom projektet motsvarande 200 000 kr per år, 3 000 kr per deltagare. Observera att eventuella lägre kostnader för vård inte har kunnat beräknats för deltagarna.

Arbetsförmedlingen har ökade kostnader, dels för att det ligger i linje med uppdraget, dels för att de deltagare i projektet genom nedlagd arbetstid. En arbetslivsinriktad satsning med målsättningen att deltagare som "står långt från arbetsmarknaden" skall öka sin grad av egenförsörjning förutsätter att Arbetsförmedlingen har möjlighet att stötta med insatser, aktivitetsstöd och lönesubventioner. En kostnadsökning för Arbetsförmedlingen indikerar därför att de fullföljt sitt uppdrag.

Deltagarna har i genomsnitt ökat sina disponibla inkomster med 24 000 kr per år. Skillnaden är stor mellan könen genom att männen har en betydligt större inkomstökning vilket beror på att färre kvinnor än män kommit i arbetet. Det är viktigt att de personer som kommit i arbete får ett fortsatt stöd för att utveckla och bibehålla sin arbetsförmåga och egenförsörjning. Även för de personer som genom projektet stärkt sina möjligheter att komma i ett arbete genom studier och praktik måste få ett fortsatt stöd efter projektavslut.

Sammanfattningsvis ligger lönsamheten för projektet bättre än andra relativt liknande projekt, som vi utvärderat. Detta gäller oavsett om vi jämför med jämförbara projekt inom samma klassificering eller sammanställningen av de 58 projekten i NNS-rapporten 2015:1. Vår bedömning är att projektet har ett resultat som relativt målgruppen, kostnaderna för projektet och förutsättningarna för deltagarna har presterat ett bra utfall ekonomiskt.

Några känslighetsanalyser som vi gjort kan ses som ett alternativ till att använda kontrollgrupper, som i princip inte fungerar vid denna typ av utvärderingar, både p.g.a. kostnads- som etiska skäl. Om vi antar att 25 procent av deltagarna nått sin förbättrade status utan projektet ökar återbetalningstiden med tre månader från åtta till elva månader. Alternativt för att beskriva det sociala investeringsperspektivet extra tydligt visar en beräkning att om projektkostnaden istället skrivs av på tre år ökar lönsamheten från 1,7 mkr till 3,7 mkr per år. För deltagarna från 25 000 kr till 55 000 kr per år.

Samhällsekonomisk utvärdering synliggör den ekonomiska nyttan

Den samhällsekonomiska utvärderingens fokus är att redovisa och synliggöra den samhällsekonomiska nyttan, de ekonomiska effekterna för berörda aktörer och deltagarna samt projektets hållbarhet. Främst används denna typ av utvärdering för att följa upp sociala insatser inom välfärden med koppling till arbetsmarknad, arbetsliv och utbildning. Det är även vanligt att sociala investeringar planeras och följs upp ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Utvärderingen skapar därmed en helhetsbild över projektet eller en satsnings lönsamhet och effektivitet.

I detta projekt har det varit särskilt viktigt att följa upp de samhällsekonomiska effekterna eftersom projektet haft en ambition att genomföra en samhällsekonomisk utvärdering. Detta är inte helt vanligt i de projekt vi utvärderar och därför särskilt intressant att följa upp.

Genom att projektet haft en ambition att utveckla samverkan och effektivare insatser mellan parterna kan utvärderingens resultat användas för att diskutera tvärsektoriella behov och genomförande och ligga till grund för strategiska och strukturella beslut om hur verksamheten skall fortsätta och hur den skall utvecklas.

I den samhällsekonomiska utvärdering som ligger till grund för utvärderingen av projekt Hela Vägen har vi med stöd av projektet följt upp hur deltagarnas situation, försörjning och användande av samhällets tjänster, förändrats genom projektets insatser och genomförande.

Efter avslutat projektdeltagande följer vi upp vilken typ av resurser som har använts hos berörda aktörer och kostnaderna för dessa, individens eventuella lön med eller utan subvention och vilken aktör som betalat ut den offentliga försörjningen om detta är aktuellt. För individer som har kortare än 12 månader i efterläget, görs en prognos relativt senast kända läge vad gäller försörjning och resursförbrukning.

Målet med den samhällsekonomiska utvärderingen är att i ett första steg visa vilka kostnader som finns för deltagarnas utanförskap och marginalisering året innan projektdeltagandet. I ett andra steg beräknas den ekonomiska nyttan av insatsen genom att redovisa hur mycket av kostnaderna för utanförskapet som har reducerats genom insatsen. Därefter kan projektets kostnader jämföras med intäkterna på kort sikt, ett år efter insatsen, och en prognos för det framtida värdet av insatsen kan uppskattas.

Ur ett organisationsperspektiv kan kostnaderna för respektive part/myndighet ställas mot de intäkter som skapas genom projektet. Till synes höga kostnader initialt i ett projekt kan vid en samhällsekonomisk utvärdering visa sig lönsamma genom att insatsen skapat intäkter som överstiger kostnaderna. Parterna i en gemensam satsning kan se hur den ekonomiska nyttan fördelar sig relativt det ekonomiska åtagandet samtidigt som "icke-synliga" kostnader för utanförskap och ohälsa synliggörs.

Vi kan också jämföra projektets nyckeltal med liknande projekt i vår omfattande projektdatabas. Genom utvärderingen redovisas också hur fördelningen av kostnader och "nytta" kan variera mellan olika samhällsaktörer (myndigheter), vilket kan underlätta framtida diskussioner och beslut om finansiering av liknande insatser. Ytterligare användningsområden för den samhällsekonomiska utvärderingen är att underlätta spridning, implementering, lärande och för att diskutera och förklara höga initiala kostnader i ett projekt eller en åtgärd som sannolikt på sikt är lönsamt. En samhällsekonomisk utvärdering är även ett bra komplement till en lärande utvärdering och ett processtöd med fokus på resultat och effekter.

Genom att vi alltid jobbar med utgångspunkt från förändringen av individens situation 12 månader före och 12 månader efter avslutad insats "lyfter vi blicken" från ett kortsiktigt resultattänk med fokus på utfall och aktiviteter till att redovisa vilka resultat och möjliga effekter en insats ger. Eftersom en samhällsekonomisk utvärdering synliggör den ekonomiska nyttan kan vi säga att vi anlägger ett socialt investeringsperspektiv på de insatser som utvärderas med stöd av Nyttosam.

Projektets strategiska och långsiktiga värde

Projekt Hela Vägen är en viktig och intressant satsning och initiativ, som har sin grund i näringslivet med företag som vill utveckla nya arbetssätt och samverkan. Tanken är att projektet skall arbeta med regional utveckling för att ta ett ökat socialt ansvar och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Genom

några förstudier och tidigare projekterfarenheter visste projektägaren och projektparterna att det både fanns behov och bra förutsättningar för att utveckla samverkan mellan näringslivet och berörda offentliga aktörer för att minska utanförskapet på arbetsmarknaden i regionen.

Av hävd är det oftast en offentlig aktör som är projektägare för den typ av projekt som Hela Vägen representerar. Det innebär att de offentliga aktörerna, oftast med koppling till en kommun/stad samverkar med Arbetsförmedlingen och i ett nästa steg bygger nätverk med arbetsgivare, fackliga parter och delar av civilsamhället. En stor fördel och viktig framgångsfaktor i detta projekt är att ägaren har en bred förankring i näringslivet och därmed en närhet och tillgång till praktik och arbete för målgruppen. De erfarenheter och nätverk som både Investera Mittsverige (svb) och Vi Kan har sedan tidigare, har inneburit en klar fördel för deltagarnas möjligheter att komma i egenförsörjning. Liknande projekt med en offentlig projektägare måste istället jobba upp dessa kontakter och möjligheter, vilket är resurskrävande och tar lång tid. I projektet har det från start funnits ett intresse från projektparterna Arbetsförmedlingen och kommunernas arbetsmarknadsenheter att bygga upp ett nätverk med arbetsgivarna.

Av projektansökan som ligger till grund för ESF beviljande av medel för satsningen framgår dels att resultatet av den samhällsekonomiska utvärderingen skall ligga till grund för att diskutera en implementering av projektets arbetsformer och samverkansstrukturer, dels att projektägaren, parterna och berörda arbetsgivare är mottagare av projektets resultat och skall tillämpa dessa i ordinarie verksamheter efter avslutat projekt.

Det är bra att det finns tydliga ambitioner kring vilka avtryck som projektet skall skapa vad gäller en fortsatt verksamhet med stöd av de erfarenheter som fått och de resultat som skapats i projektet. Tyvärr har projektet enbart ett syfte och mål som huvudsakligen riktar sig till målgruppen och inte kopplar till arbetsmetoder, organisation och det strategiska och strukturella värdet av projektet. Utöver ett mål kring "väl etablerat nätverk i samtliga orter som projektet verkar" saknas konkreta målsättningar kring de strategiska frågorna, vilka hade kunnat öka projektets avtryck, implementering, lärande och mervärde efter genomförandet.

Strategiskt och strukturellt är det centralt att implementeringen verkställs och att parterna har ansvar och mandat för detta. Enligt vår uppfattning är implementeringen ett bevis på att projektet varit effektivt och skapat ett avtryck, lärande och mervärde. Projekt som inte skapar långsiktiga avtryck för medverkande aktörer/myndigheter är främst till nytta för den målgrupp som under projektet fick möjligheten att vara med i projektet och därefter gör "parterna som vanligt" efter projektavslut. Vad vi förstår är denna implementering också på gång enligt projektägaren.

Genom implementeringen av projektets arbetsformer, samverkan m.m. kan målgruppen, personer i arbetsför ålder med behov av särskilda insatser även i fortsättningen ha möjligheter till att få dessa samordnade insatser. Vad vi förstår är implementeringen av projekt Hela Vägen beslutad, se projektredovisningen. Implementeringen är även en förutsättning för att projektet ur socialt investeringsperspektiv skall bli framgångsrikt och hållbart för målgruppen.

Ur både ett välfärds- och individuellt perspektiv är det viktigt att fler i arbetsför ålder når egenförsörjning. Åldersstrukturen och försörjningskvoten i de flesta kommunerna gör att fler individer i arbetsför ålder måste komma in eller återkomma till arbetsmarknaden. Till detta kommer behovet av bättre fungerande etableringsinsatser och integration. Det är en utmaning för både politiken, offentlig sektor, arbetsgivarna, facken, civilsamhället m.fl. Projekt som Hela Vägen är därför viktigt för att effektivisera verksamheten och pröva nya grepp för arbetslivsinriktade satsningar.

Det ekonomiska underlaget och utfallet av projektet visar att projektets målgrupp står långt från arbetsmarknaden och att insatserna därför måste få ta tid och att det inte är realistiskt att huvuddelen av

deltagarna kan komma i egenförsörjning. Detta framgår tydligt av målformuleringen och de resultat som redovisas av projektet.

För att projektet skall skapa långsiktigt hållbara effekter krävs att individerna även i fortsättningen kan behålla eller utveckla sin status. Det är vanligt att deltagarna efter avslutad insats har förbättrat sin sociala situation och upplever en ökad livskvalitet, men har en bit kvar för att komma i egenförsörjning.

Många av deltagarna i denna typ av projekt är inte klara efter avslutat projekt utan de kräver enligt vår erfarenhet ett fortsatt stöd och backup av ordinarie verksamheter och för flera krävs fortsatta insatser för att nå egenförsörjning. Deltagare i studier och aktiva insatser kräver särskild uppföljning och stöd för att komma ”i mål”. Om fler deltagare kommer i jobb eller ökar sin produktivitet finns en stor potential till ökade samhällsekonomiska effekter av projektet.

Avslutande rekommendationer

När vi genomför utvärderingar av denna typ brukar vi även lämna några rekommendationer/frågeställningar till projektägaren och parterna för den fortsatta analysen av projektets resultat, utveckling och långsiktiga effekter:

- För att en effektiv implementering skall fungera efter att projektet avslutats krävs det en överenskommelse mellan berörda parter avseende ansvar, aktiviteter, omfattning, finansiering, styrning, ledning, resurser m.m. Avtal om framtida samverkan finns idag tecknat mellan Arbetsförmedlingen och de parter som implementerat projektets arbetsmetod. Oklart i dagsläget hur samverkan med kommunerna kommer att se ut. (Sundsvalls kommun har meddelat att de inte är intresserad av någon fortsatt samverkan).
- Hur skall projektets erfarenheter, framgångsfaktorer och mervärden spridas och tas tillvara av kommuner, Arbetsförmedlingar, arbetsgivare och organisationer i andra län till nytta för parterna för att få fler individer i arbetsför ålder i arbete?
- Det är viktigt att individer som deltagit i projektet kan fortsätta att utvecklas positivt. Hur skall ett fortsatt stöd till dessa se ut och vilka av parterna ansvarar i så fall för detta?
- Vad skulle hänt deltagarna om de inte deltagit i projekt Hela Vägen och istället ”bara” tagit del av ordinarie insatser? En beskrivning av ett alternativscenario stärker beslutsunderlaget inför vidare beslut kring implementering av verksamheten. Är det möjligt att ta fram ett sådant underlag i implementeringsprocessen?
- Ur ett organisatoriskt perspektiv skulle det vara intressant om parterna lyfter fram på vilket sätt den utvecklade samverkan undviker dubbelarbete, ”gråzoner” och ”rundgång” för berörda individer. Genom att undvika organisatoriska ”stuprör” kan denna typ av projekt som satsar på en effektivare verksamhet göra skillnad till gagn både för målgruppen och parterna. Är det möjligt att ta fram en sådan beskrivning, som även denna kan ligga till grund för en fortsatt samverkan mellan parterna och arbetsgivarna?

Rapporten är sammanställd 2018-12-21 av Claes Malmquist och Sven Vikberg.

Kontaktperson Payoff; Sven Vikberg, sven@payoff.se

Kontaktperson projekt Hela Vägen; Projektledare Anna Karin Wiklund, annakarin@helavagenmitt.se

Bilagor

Bilaga 1. Projektets egna presentation av projekt Hela Vägen.

Bilaga 2. Kompletterande information samhällsekonomisk utvärdering kommun och region i tabell 6.

Bilaga 3. Presentation av NyttoSam.

Bilaga 1 (redovisat av projektägaren)

Bakgrund till att projektet startades

Investera Mittsverige AB (svb) ägare uttryckte önskemål om att arbeta med regional utveckling genom att utveckla nya arbetssätt för att ta ett socialt ansvar och bidra till en hållbar samhällsutveckling.

Två förstudier har genomförts för att undersöka behov och potential.

Som ett resultat av dessa förstudier såg man behovet av att utveckla samarbetet med de offentliga aktörer som arbetar med att minska utanförskap på arbetsmarknaden.

Erfarenheter och lärdomar från andra aktörers tidigare genomförda projekt så som Kvalitetslab i mellersta Norrland, PRYL, Sigrid och Solaris har också bidragit till utformningen av projektet.

Projektägare

Investera Mittsverige AB (svb).

Projektparter

Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsenheterna i Ånge, Härnösand, Timrå och Sundsvall.

Projektgruppens sammansättning och kompetens

Anna Karin Wiklund, Projektledare
Ulrika Eriksson, Projektekonom
Thommy Lärkfors, Projektadministratör
Handledare och Hälsovägledare

Styrgruppens sammansättning och uppgift

Investera Mittsverige AB (svb), Pernilla Berg
Arbetsförmedlingen Sundsvall, Timrå, Härnösand och Ånge: Therése Sjögren
Arbetsmarknadsenheten Sundsvall (FAVI): Anders Sjölander
Arbetsmarknadsenheten Timrå: Lars Backlund
Arbetsmarknadsenheten Härnösand: Issam Sassi
Arbetsmarknadsenheten Ånge, Malgorzata Hammarberg
Näringslivsrepresentant

Externa samarbetspartners och intressenter?

Den ideella föreningen Investera i Sundsvall som består av ett 30-tal företag i Sundsvall. Den ideella föreningen Investera i Sundsvall äger bolaget Investera Mittsverige AB (svb) till 100 procent.

Den ideella föreningen Vi Kan, ett arbetsgivarnätverk som finns i regionen, med koncentration i Sundsvallsområdet.

Projektkostnader och finansiering

Totalt omsluter projekt Hela vägen ca 41 miljoner kronor, varav 19 miljoner finansieras av ESF. Resterande finansiering har skett genom deltagaresättningar samt nedlagd arbetstid från Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsenheterna i Ånge, Härnösand, Timrå och Sundsvall.

Projektets syfte

Att föra 520 arbetssökande i Härnösand, Timrå, Sundsvall och Ånge närmare arbetsmarknaden.

Projektets mål

Rubrik:	Mål:	Indikator (ant ind.):
1 Utbildning	8 % av inskrivna träder in i utbildning	42
2 Entreprenörskap	80 % av inskrivna har deltagit i en aktivitet som syftar till att öka medvetandet kring entreprenörskapets betydelse	416
3 Livsstil	80 % av inskrivna har deltagit i en aktivitet som syftar till att öka medvetandet kring livsstilens betydelse	416
4 Jämställdhet	80 % av inskrivna har deltagit i en aktivitet som syftar till att öka medvetandet kring jämställdhetens betydelse, dess påverkan på arbetsmarknad samt reflekterar över sitt eget förhållningssätt	416
5 Validering	75% av inskrivna har gjort kartläggning av personliga egenskaper & kompetenser	390
6 Inför praktik	80% av inskrivna har genomfört studiebesök, tagit del av företagsinformation samt genomgått intervju träning	416
7 Transnationalitet	Fyra fysiska träffar samt en videokonferens om OCN/Validering ska genomföras	
8 Praktik	100% av de inskrivna som bedöms vara behjälpta av praktik ska ha fått möjlighet till detta.	260
9 Erkännande av lärande	100% av de som genomfört en praktikperiod ska ha fått ett intyg som erkänner lärandet genom praktikplatsen	260
10 Till anställning	25% av de som genomfört praktik ska inom 6 månader ha fått en anställning.	65
11 Vi Kan!	Väl etablerat nätverk i samtliga orter som projektet verkar.	

Observera att projektets mål reducerades till tio eftersom Transnationalitet togs bort som ett delmål.

Målgrupp

Långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna, nyanlända samt personer med funktionsnedsättning.

Projektid

1 februari 2016 – 31 januari 2019.

Arbetsformer och metodik

Deltagarna får i **block 1** hjälp att utveckla och kartlägga sina kvalitéer och kompetenser samt öka sin kontaktyta mot potentiella arbetsgivare.

I **block 2** erbjuds praktikplats hos matchande arbetsgivare.

Fortsatt anställning, utbildning eller eget företag är målen för deltagarna.

Har syftet följts?

Ja.

Vad har projektet resulterat i?

Redovisa resultatet för samtliga mål för projektet? GÅR EJ REDOVISA FÖRRÄN PROJEKTET ÄR SLUT!?

Ikke förväntade resultat?

När projektet skrevs var det en svag arbetsmarknad med många arbetslösa som inte stod så långt ifrån arbetsmarknaden. Redan när genomförandet av projektet startade 1 april 2016, hade en förändring skett och de deltagare som kom till projektet stod långt och mycket långt ifrån arbetsmarknaden. Trots detta har projektet lyckats fantastiskt bra med att få ut många deltagare i riktiga arbeten. Ofta tre gånger mer än måluppfyllelsen.

Till detta ska tilläggas att Härnösand som ort har mestadels av projekttiden varit en utmaning då större delen av deltagarna (70 – 75 %) varit utlandsfödda och ofta språksvaga. Ändå har projektet ofta fått ut nästan dubbla måluppfyllelsen i riktiga arbeten i Härnösand.

Målet för att få ut deltagare till utbildning var ett mål som sattes när projektet skrevs och som det inte fanns någon bakomvarande statistik till. Enligt Arbetsförmedlingen var 8 % ett skyhögt mål (de själva når max upp i 1 %). Dock i slutet av projekttiden (september 2018) så nådde vi 10 % (genomsnitt hela projektet, alla orter).

Beskriv förbättrings- och framgångsfaktorer

Tre områden som ni bedömer att ni borde bli bättre på eller som kan utvecklas ytterligare?

Två revideringar

Vi har under projektperioden reviderat ansökan avseende deltagarantal. Från ursprungliga 830 deltagare, reviderat till 700 och till sist 520 deltagare. Detta då ansökan skrevs under en period av lågkonjunktur och en svag arbetsmarknad och projektets deltagarflöden togs fram efter ett dåvarande upplevt behov hos arbetsförmedlingen och kommunerna. När projektet beviljades medel befann sig arbetsmarknaden i ett helt annat läge och bland de målgrupper vi initialt hade sett som deltagare fanns inte samma behov.

Svårt med deltagarflöden

Av ovan beskrivna skäl har våra samarbetspartners kommunerna haft stora problem att klara av att nå upp till målet om deltagarflöden som skrevs in i projektet från början.

Felbedömning av personalbehov

Då projektet ursprungligen var utformat för en målgrupp som stod relativt nära arbetsmarknaden så har personalresurserna varit fel dimensionerade under hela projekttiden. Deltagarna i projektet har i huvudsak kommit från andra målgrupper som stått betydligt längre från arbetsmarknaden. Detta har

krävt avsevärt större insatser från personalgruppen och periodvis har vi tagit in personal som inte avlönats av projektet för att klara semestrar, sjukdom och hårt tryck periodvis från många deltagare med stora behov.

Tre framgångsfaktorer för projektet?

Viktigaste faktorn: samverkan mellan alla instanser (offentliga aktörer, arbetsgivare offentliga och privata).

Kartläggning av personliga egenskaper och kompetenser

- Unik metod med kombination av 2 delar = finns ingen annanstans
- Personlighetsanalys enligt DISC-metoden
- Kartläggning på 2 – 5 kompetensområden

Arbetsgivarnätverket Vi Kan!

- Nätverk i alla branscher på alla orter,
- 130 formella medlemmar, (som vill göra skillnad på arbetsmarknaden) ca 230 arbetsgivare ytterligare som vi samarbetat med på olika sätt.
- Bidrar med (arbetsträning, praktik, intervjuträning, studiebesök, föreläsningar

Livsstil

- Deltagarna står långt ifrån arbetsmarknaden och behöver hjälp med sin hälsa
- Rädslor uppstår när hen varit arbetslös länge – psykiska & fysiska hinder uppstår
- Stöttning – stärka individen mot anställningsbarhet

Personal – större krav med en förändrad arbetsmarknad, duktiga på matchning, jobba med människor & GÖRA SKILLNAD.

Typfall

Beskriv ett par typfall för att illustrera projektets arbetsgång och resultat.

Deltagare 1:

Yngre person utan arbetslivserfarenhet och utan framtidsplaner. Projektmedarbetarna jobbade med deltagarens hälsa då dennes självkänsla och självförtroende var i botten. Dessutom hade hen sömnbrist på grund av ett beteende som ofta uppkommer vid arbetslöshet och brist på sysselsättning. Projektmedarbetarna märkte även av näringsbrist, kanske dels på grund av ekonomi men även bristande kunskap om kost kopplat till kroppens hälsa.

Enligt projektets arbetssätt jobbade vi fram en praktikplats på en stor sportbutik. Praktiken ledde sedan till ett sommarjobb. Sedermera anställdes deltagaren permanent i företaget.

I projektets arbetssätt ingår även kontinuerliga besök och uppföljningar under praktikperioden. Och genom dessa har vi kunnat göra de ändringar som behövs för att kunna få till en anställning.

Den anställde mår toppen!

Deltagare 2:

Äldre högutbildad individ (ej projektets målgrupp) sökte praktik för att lära sig GDPR. Projektmedarbetarna sökte av hur det såg ut inom kommuner och statliga verk, både i de kommuner som projektet verkar men även de närliggande kommunerna. Praktik hittades på en mellanstor kommun utanför projektets arbetsområde. Denna praktik gick sedan över till anställning.

Projektet relativt ett lärande, strategiskt och strukturellt perspektiv

Hur har projektet kunnat bedrivas på ett sätt som normalt inte skulle kunnat ske i de ordinarie verksamheterna och vad innebär det för deltagarna och berörda parter?

Projektet har genom sin samverkan med arbetsgivarnätverket redan initialt varit motivationshöjande för deltagarna då "riktiga jobb" ständigt funnits med på agendan. Kopplingen till arbetsgivare och omkringliggande näringsliv har varit en stor avgörande framgångsfaktor då många deltagare deltagit i åtskilliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder utan denna tydliga koppling. Att metoden bygger på en omfattande kartläggning som legat till grund för en kommande praktik har definitivt ökat personens möjligheter att hamna rätt på arbetsmarknaden.

Genom projektmedel har insatser som kartläggning av personliga egenskaper och kompetenser kunnat erbjudas deltagarna. Vår erfarenhet efter samverkan med offentliga aktörer är att dessa insatser generellt är för kostnadskrävande för att rymmas i en vanlig förvaltningsbudget.

Hur har samverkan, samordning och samarbetet fungerat och utvecklats mellan parterna (både på styrnings-, lednings- och handläggningsnivå)?

Det är ju en smula ironiskt att när ett projekt är på väg att löpa ut så börjar samverkansprocesserna fungera riktigt bra. Det har varit en snårig resa då de målgrupper som projektet ursprungligen ansökt medel för i realiteten var väldigt små när projektet skulle påbörja sitt genomförande. Detta har ställt stora krav på offentliga samarbetspartners i projektet då tillgången till den "korrekta" målgruppen varit begränsad.

Vår samlade upplevelse är att Arbetsförmedlingens representation i styrgruppen varit till gagn för projektets processer ner på handläggarnivå. Sammantaget har Arbetsförmedlingen, av helt förklarliga skäl, varit den största leverantören av deltagare.

Har några innovativa grepp prövats och vilket lärande och vilka mervärden har skapats?

Återigen vill vi belysa vikten av att skapa motivation hos deltagare genom att visa en arbetsmarknad inom räckhåll. Detta kräver en vilja och ett mod hos arbetsgivare att ta emot deltagare på praktik och att själv göra bedömningen om personen är anställningsbar.

Vilka insatser skulle inte målgruppen sannolikt fått om de inte ingått i målgruppen?

De skulle inte ha fått kartläggningen av personliga egenskaper och kompetenser (personlighetstest genom DISC-metod) och inte samma möjlighet att matchas mot arbetsgivare utifrån sina egna kartlagda förutsättningar.

Hur har styrgruppen och projektgruppens samarbete fungerat relativt styrning, ledning, genomförande och uppföljning?

På det hela taget har det fungerat bra. Projektet har haft en del personalomsättning och ett projektledarbyte under projektperioden. Detta har främst påverkat personalgruppen internt. Vår bedömning är att styrgruppen inte haft problem att nå ut med beslut och inriktningar till projektgruppen. Löpande rapportering har skett från projektgruppens arbete till styrgrupp.

Sammanfatta kortfattat projektets (möjliga) effekter och långsiktiga värde efter att det avslutats för målgruppen, parterna, övriga samarbetsparter och för samhället?

Förutom den givna effekten av att en individ som går ut i arbete bidrar till en samhällsekonomisk vinst så anser vi att vi med projekt Hela Vägen tydligt bevisat att arbetsmarknadsrelaterade projekt måste ha en tydlig koppling till en reell arbetsmarknad och/eller utbildningssystem. En deltagare som upparbetat motivation, visat på egen utveckling måste tydligt påvisas nästa steg på sin väg mot en reguljär arbetsmarknad.

Implementering

Några viktiga frågeställningar kring implementering.

Vem är mottagare av projektets resultat? Hur skall beslut kring en eventuell implementering tas? Om projektets arbetssätt skall överföras till de ordinarie verksamheterna och implementeras till nytta för fler i målgruppen, vad krävs för detta i så fall, organisatoriskt, arbetsformer, resurser, kompetens, finansiering m.m.? Vilken samverkan krävs mellan projektparterna och med externa aktörer, civilsamhället och arbetsgivare?

Implementering kommer att ske i arbetsgivarnätverket Vi Kan, som projektet samverkat med under projektets gång. Övriga samverkansparter i denna implementering är den ideella föreningen EQ Kultur, Investera Mittsverige AB (svb) samt Restaurang Bibliotequet. Avtal om framtida samverkan finns idag tecknat mellan Arbetsförmedlingen och de parter som implementerat projektets arbetsmetod. Oklart i dagsläget hur samverkan med kommunerna kommer att se ut. (Sundsvalls kommun har meddelat att de inte är intresserad av någon fortsatt samverkan).

Projektets samarbete med andra projekt

Hur har projektet samarbetat med andra projekt/insatser för målgruppen och vad har det inneburit för insatserna i projektet och vad har det haft för betydelse för deltagarna?

Samlad kraft i Ånge och Ung Framtid i Sundsvall (andra projekt i Arbetsförmedlingens regi).

Övriga kommentarer

Det finns en stor utmaning i att äga och driva ett ESF-finansierat projekt. Vi har stor respekt för dessa allmänna medel, men den oflexibilitet som finns inbyggd i dessa strukturer gör det onödigt svårt att få ut den bästa samhällsekonomiska effekten. Projekt Hela Vägen är ett typexempel på när strukturerna blir hindrande under projektprocessen.

Vi ansöker om medel i en lågkonjunktur med svag arbetsmarknad och alla de behov som hör detta till men beviljas medel och startar projektet i en helt annan samhällssituation med en stark arbetsmarknad som efterfrågar arbetskraft, och där gapet mellan de som bedöms stå nära en arbetsmarknad och får arbete, och de som står betydligt längre ifrån, helt plötsligt blir väldigt stort.

Vi önskade tidigt att få ändra våra målgrupper för att kunna anpassa projektet mot de målgrupper som verkligen behövde insatser för att kunna bli anställningsbara, men i och med att vi sökt medel ur en speciell fond så var det omöjligt att ändra. Vår bedömning är att vi kunnat göra ännu mer nytta och levererat starkare resultat om vi kunnat ändra målgrupper, haft möjligheter till en större personalgrupp och därmed också förändra utbudet av aktiviteter för att bättre passa målgrupperna.

Bilaga 2.

Kompletterande tabell kommun och landsting, samhällsekonomisk utvärdering

I tabell 8 redovisas intäkterna på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommun och landstinget. Som framgår har kostnaden för utbetalade försörjningsstöd inkl. handledning minskat med 24 000 kr per deltagare. Övriga effekter är skatteeffekter kopplade till att vissa deltagare kommit in i arbete.

Tabell 8. Intäkter på kort sikt, finansiella och reala effekter för kommunen och regionen. Uppgifterna avser de 67 deltagare som ingår i utvärderingen.

	Kort sikt	Per deltagare
Kommunen, varav	705 000 kr	11 000 kr
ekonomiskt bistånd	467 000 kr	7 000 kr
skatt	419 000 kr	6 000 kr
omsorg och handläggning	-180 000 kr	-3 000 kr
Regionen, varav	203 000 kr	3 000 kr
skatt	203 000 kr	3 000 kr
sjukvård	0 kr	0 kr

Bilaga 3.

NyttoSam – vår beräkningsmodell

Payoffs modell NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekoniskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog Payoff över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs AB. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs AB för drygt tio år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam.

Med stöd av NyttoSam genomför Payoff utvärderingar och analyser av verksamhet och insatser, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som ska leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsin-samlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund. Successivt har även vårt samhällsekoniska kunnande utvecklats och idag gör Payoff även på uppdrag beräkningar och utvärderingar kopplat till investeringar i välfärden, bostadsområden, skolor/utbildning m.m. Fokus i dessa uppdrag kan vara att utgå från vilka ekonomiska resultat och effekter som uppstår relativt den förändring som insatsen har för berörda deltagare och/eller olika aktörer och myndigheter (organisat-ionsperspektivet).

Kortfattat fungerar NyttoSam på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssi-tuation under en period av 12 månader FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsva-rande situation under en period av 12 månader EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, Försäkringskassa, Arbetsförmedlingen, övrig stat, staten totalt, försäkringsgivarna (via inbetalningar till avtalsförsäkringarna) och individen själv.

NyttoSam ska ses som en modell, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Modellens struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar, se nedan. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standard-kostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgär-der är några av de delar som ingår i modellen.

Trots modellens solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom Payoff betona att alla de ekono-miska konsekvenserna, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av "mjuka" s.k. "icke-ekonomiska" effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi av-rundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Följande avgränsningar och antaganden har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden.
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta per-spektivet.
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion i samhället, inget sparande förekom-mer.

- Alla ekonomiska konsekvenser gäller i ett "första led". Eventuella s.k. multiplikativa effekter – effekter i nästkommande led – ingår således inte.
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella "icke-ekonomiska" effekter på livskvalitet och välbefinnande prissätts inte och ingår därmed inte heller i beräkningarna.
- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella spin-off effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte.
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/ kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av olika indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka.
- De indirekta skatterna (punktskatter och mervärdesskatter) som påläggs vid beräkandet av effekter på BNP bygger på ett genomsnitt av alla olika skattesatser som förekommer.
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag.
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet.

Förklaring till några av nyckeltalen i NyttoSam:

- *Intäkter*; för samhället skapas intäkter genom att en person kommer i egen försörjning i ett arbete. Alternativt skapas intäkter genom att en person inte längre tar del av vård eller andra insatser som kräver arbetskraft. En deltagare som har ett försörjningsstöd innan insatsen och som har inkomst av lön efter insatsen skapar intäkter genom minskade kostnader för de resurser som frigjorts vid handläggningen. Kommunen har också minskade kostnader för försörjningsstödet samt ökade skatteintäkter. Motsatsen kan också gälla att en person efter en insats inte har skapat intäkter utan genererat högre kostnader genom att det t ex funnits ett behov av rehabilitering.
- *Kostnader*; avser de resurser som insatsen använt för att genomföra insatsen, både egna och eventuellt externa kostnader ingår.
- *Lönsamhet*; beräknas som skillnaden mellan intäkter och kostnader.
- *Återbetalningstid*; den tid det tar för insatsen att nå "break-even", vilket innebär att insatsens intäkter är lika stora som kostnaderna.
- *Potential*; vi har tagit fram en schablon för den genomsnittliga årliga kostnaden för att en person inte arbetar och till denna kostnad adderas den faktiska kostnaden för typfallens förbrukning av vård, omsorg och handläggning.
- *Verkningsgrad*; är också ett eget framtaget nyckeltal kopplat till NyttoSam. Verkningsgraden beskriver hur stor andel av deltagarens samhällsekonomiska kostnad som frigörs under det första året efter att deltagaren lämnat insatsen alternativt när resultatafstämningen gjorts. Kostnaden är beräknad utifrån dennes utanförskap under en period av 12 månader före insatsen. Exempel; om kostnaden initialt är 600 000 kr och det skapas ett värde på 120 000 kr under en period av 12 månader efter insatsen/resultatafstämningen motsvarar det en verkningsgrad på 20 procent. Den årliga samhällsekonomiska kostnaden för utanförskapet (600 000 kr i vårt exempel) är baserat dels på det produktionsvärde som skapas av en vuxen person med 27 150 kr i månadslön utan lönesubvention, dels på personens konsumtion av samhälleliga resurser.

Ovanstående nyckeltal är de vanligaste vi relaterar till men vi redovisar också ytterligare nyckeltal kopplat till kostnaderna för insatsen. Nyckeltalen presenteras också baserat på utfallet på kort

sikt, 12 månaders efterläge, i vanliga fall efter att deltagaren kommit i t ex arbete, studier eller någon annan av de resultatmått som är aktuella för insatsen. Alternativt redovisas nyckeltalen på fem år, medellång sikt, som bygger på en prognos av resultatet efter ett år.